

ОТ РЕДАКЦИЯТА

На всички колеги пожелаваме преди всичко здраве, любов, както и „умерен прогрес в рамките на закона“ през тази златна есен, която си остава все така красива, независимо от световните финансови сътресения.

Информационната система „Единство“ ни определи водещо място сред нотариалните камари в света по отношение на изразните средства, навлизането във виртуалната реалност. Трудно е да се промени и обществената представа за естеството на нашата работа – не беше лесно да убедя и нашия приятел – преподавателя по нотариално право Красимир Димитров, да премахне здравия буков печат от корицата на книгата си „Нотариално право“.

Нотариалната спартакиада показва, че човек може да спортува и да се забавлява и в рамките на професионална среда. Духовният оркестър на Варненското музикално училище, екипите на регионалните колежи, успешните и неуспешните спортни изяви, ни донесоха настроение и жизнен тонус – т.нар. радост.

Брачният договор – новият режим на имуществените и личните отношения (където отпадна задължението за вярност), тепърва ще представлява професионално предизвикателство. Именно с оглед възпрепятстването на симулативни брачни договори, предлагаме на вашето внимание по-долу две тези за брака – едната, която носи в себе си весел песимизъм и като че ли неизстрадан житейски опит, и другата – оптимистична вяра в нетленната човешка обич:

Оскар Уайлд:

„Често съм забелязвал, че в домовете на семейните шампанското рядко е първокласно.“

„В днешно време е крайно опасно мъж да обръща внимание на жена си на публично място. Това винаги кара хората да си мислят, че насаме я бие.“

„Мисис Альби: Съпругът ми е нещо като ипотeka. Дотегнало ми е да го гледам.“

„В семейния живот трима са компания, но двама не са.“

„Всички мъже са собственост на омъжените жени. Това е единственото вярно определение на имуществото на омъжената жена.“

„Любовта и лакомията оправдават всичко.“

„Казват, че страстта прави мисълта да се върти в кръг.“

Шарл Бодлер

Лета

Ела връз мойта гръд, тигрице дива,
ленив, зловещ, но обожаван звяр!
Копнея да заровя пръсти в жар
сред гъста гора на твойта грива.

Под дрехите ти спи уханен зов –
челото си там искам да притисна
и да ме лъхне розата безлистна
на моята погребана любов.

Аз искам да умра, да не живея!
И жажди гибелни да ме стопят –
щом върху твойта медно-гладка плът
целувките си буини разпиля...

Уинстън Орильо

Изгубеният рай

Аз те видях
сред супермаркета. Стоеше ти
между месо и зеленчуци –
и моята любов
възникна и узря внезапно.

Аз тръгнах бавно
край теб. А ти разглеждаше
увит в пакети хляб, череша, ябълки
и грозде –
тъй съблазнително искрящи
и свежи. В този ъгъл
бе много светло. Въздухът
усмивката ти разпиля.

Записа Димитър Танев

ОТ РЕДАКЦИЯТА

▶ 1

ДРУГИТЕ ЗА НАС

Интервю с Жанета Петрова,
зам. - министър на правосъдието

▶ 3

НОТАРИАЛЕН ГЛОБУС

Пети международен форум за електронно
удостоверяване и пилотна програма на
електронните апостили (e-APP)

▶ 7

Трето ателие-дебат по програмата „Европа
завещания“

▶ 9

Национален конгрес на италианския
нотариат

▶ 11

НОТАРИАЛЕН ЖИВОТ

Съвместен семинар с Нотариалната камара
на Кобленц, Германия

▶ 14

Структури на европейските нотариати,
нотариални служебни задължения и
легалizacionно право

Рихард Бок

▶ 16

Депозитната каса и нейната роля пред
публичните власти и френския нотариат в
период на криза

Натали Жили

▶ 25

Първа нотариална спартакиада и
семинар с нотариусите от страната
„Новият семеен кодекс и брачните режими“
ВАРНА 2009 г.

▶ 28

Журналистката Богдана Лазарова издаде
своята втора книга

▶ 36

Нотариалната камара се сдоба с нов дом

▶ 37

ПРАКТИКА

Становище на Красимир Димитров във
връзка с връчване на нотариална покана при
условията на чл. 47, ал. 5,
във вр. с ал.1, 2 и 3 от ГПК

▶ 38

Административно производство по реда
на чл. 38 от Закона за защита на личните
данни

▶ 39

Имуществени отношения между съпрузите
по новия семеен кодекс

Красимир Димитров

▶ 46

ЛИТЕРАТУРЕН РЕГИСТЪР

Шофьорската книжка

Владимир Петров

▶ 54

С г-жа Жанета Петрова,
зам.-министър
на правосъдието,
разговаря
Ренета Николова

Активността на нотариусите е похвална и на практика може да доведе до повишаване на правната сигурност и защита интересите на гражданите

■ Г-жо Петрова, благодаря ви за това първо, доколкото разбирам, интервю. Може би да започнем с представяне на ресорите ви като зам.-министър?

Отговарям за Дирекция „Съвет по законодателството“ в Министерството на правосъдието, която се занимава с може би едни от най-важните дейности, с които е ангажирана по принцип институцията. Тази дирекция изработва проектите на нормативни

актове – законопроекти и подзаконовни нормативни актове, свързани със съдебната система. Съветът по законодателство дава и становища по съответствието на законопроекти с европейското право, с българската конституция, с други действащи закони. Извършва проучване на резултатите от прилагането на действащите разпоредби и в тази връзка може да предлага изменение на закони и подзаконовни нормативни актове. Убе-

дена съм, че опитът, който имам като съдия, ще ми помага в дейността като ръководител на това звено, натоварено с изключително отговорни функции и доказало важноста по време на респектиращо дългата си – почти стогодишна, история. В съвета работят експерти, към които има повишени длъжностни изисквания – да имат не по-малко от осем години специализиран стаж и да владеят два чужди езика – английски и френски. Сред приоритетите на дирекцията е изследване на чуждото законодателство, така че най-добрите европейски и световни практики да намерят приложение в българските закони.

■ *Една от първите срещи, които проведохте, беше с представители на ръководството на Нотариалната камара на Република България. За какво се договарихте?*

Срещата се състоя по искане на Нотариалната камара по повод изготвянето на проекти за изменения в някои закони и подзаконови нормативни актове. Аз ви споменах, че Съветът по законодателство изготвя проекти на нормативни актове, които са свързани с дейности, възложени на министъра на правосъдието. Такива дейности са посочени в Закона за нотариусите и нотариалната дейност – провеждането на конкурси, реализирането на дисциплинарната отговорност, възможностите за преместване на нотариуси, обжалването на решенията на Общото събрание на нотариусите пред министъра на правосъдието, който в случая проверява тяхната законосъобразност и правилност в качеството си на административно контролиращ орган. Затова всички законопроекти, които имат отношение към дейността на нотариусите и Нотариалната камара, се изработват от Съвета по законодателството.

С колегите обсъдихме и един изключително важен проблем – зачестилите случаи на имотни измами. Нотариалната камара е взела решение да инициира мерки – интервенции на законово и на подзаконово ниво, които да премахнат тези случаи или поне да ги ограничат, когато и доколкото това е възможно. Затова представителите на Нота-

риалната камара дойдоха с конкретни идеи, по някои от които в министерството вече се работи. Наложеният модел е такъв, че когато Съветът по законодателство започва дейността по определен проект, се сформира работна група с представители на всички заинтересовани от проблема общности. Нотариусите проявиха интерес към работата върху измененията на Правилника за вписванията, предложиха изготвянето на подзаконови нормативни актове, в които да бъде регламентиран достъпът на нотариуси до информационните масиви на МВР. Оттам те биха могли да почерпят информация за семейното състояние на лицата, за тяхното име, за техния адрес. Така може да се извърши проверка на данните в документите за самоличност, представяни при всяко нотариално удостоверяване. И при съмнение, че тези данни са фалшифицирани, да може веднага да се спре извършването на сделката или удостоверяването и по този начин да бъде защитен всеки, чийто интереси се злепоставят при фалшификация.

■ *Какво е вашето мнение, вашата позиция, подкрепяте ли тази идея?*

Личното ми мнение е, че такъв достъп трябва да бъде осигурен. Нотариусът няма задължението да извършва такава проверка по закон. По закон тя е възложена на други специализирани органи, но защо да не се прави и от нотариус – когато има очевидни данни за подправяне на документи или при установено несъответствие между представените документи и действителното положение на нещата. Активността на нотариусите, според мен, е похвална и на практика може да доведе до повишаване на правната сигурност и защита интересите на гражданите. Това в далечен план би облекчило работата на прокуратурата, а и на съда – обвинителите няма да се ангажират с разследване на вече осъществени правонарушения, а съдът няма да има допълнителен брой дела по осъждането на осъществилите подобни нарушения. На практика престъпленията могат да бъдат спрени още преди извършването и това е начин за постигане на висока сигурност на гражданите и утвърждаване авторитета на нотариусите.

■ *От информацията, излязла след срещата, разбрах, че сте обсъждали и възможността за създаване у нас на Депозитна каса по примера на Франция. Има ли реални шансове това наистина да стане?*

Представителите на Нотариалната камара ме запознаха с функциите и регистрираните вече постижения на Депозитната каса във Франция. Бях наистина впечатлена от добрите резултати, които тя е постигнала по време на стогодишната си история – създадена е през 1816 г. като публична финансова институция. Българските нотариуси са проявили активност и са осъществили контакти с френската държава, която е представила множество материали за дейността на касата. Част от материалите вече се превеждат в Министерството на правосъдието и предстои работата по проект за създаване на такава институция и у нас. Личното ми мнение е, че тази идея следва да бъде обсъдена внимателно с оглед приложимостта ѝ в българските условия. Първаночалната ми информация ми дава основание да смятам, че това е полезна институция, която би могла да заработи добре и у нас.

■ *Очакванията на обществото към екипа на новия министър на правосъдието г-жа Попова и към вас като част от този екип са огромни. Какви са приоритетите в законодателната област?*

Сред приоритетите в областта на законопроектите, свързани със съдебната власт, е изготвянето на промени в НПК. Целта е да се оптимизира производството – да стане по-ефективно и по-бързо. Магистратският съвет е една много добра инициатива на министър Попова и очевидно функционира успешно, макар и съветът да е в действие само от месец. Практикуващите юристи, които най-добре познават недостатъците на производството, се оказаха генератор на ценни идеи и сполучливи решения, които могат да станат основа на законодателните промени. В плановете на Министерство на правосъдието са и концептуални, съществени промени в НК и дори изготвянето на изцяло

нов кодекс, но в по-далечен законодателен план. Магистратският съвет ще бъде ангажиран и с оценка на действието на Административно-процесуалния кодекс и с препоръките на Европейската комисия по напредъка в правосъдието и вътрешните работи. Вероятно и Законът за съдебната власт ще претърпи редакция.

■ *При представянето на екипа си г-жа Попова ви определи като изключително стриктен човек, който не прави компромиси с работата си. Познавайки я отдавна, смятам, че очевидно подбירה хора каквато е самата тя. Вие трудно ли взехте решение да смените съдебната с изпълнителната власт – това е доста сериозна промяна?*

Наистина е сериозна промяна и голямо предизвикателство. Опитът, който имам, е свързан изцяло със съдебната власт. В изпълнителната власт, в администрацията нещата изглеждат различни и е нужно прилагането и на други качества. Затова казвам, че новата ми работа в министерството е предизвикателство за самата мен – предоставят ми се нови възможности, но са ми възложени и отговорни задължения. Все пак приех с увереност, че мога да приложа идеите си за промяна на съдебната власт, от която произхождам и в която съм работила в течение на много години. В момента отговарям за ресори и за дейности, които излизат от рамките на едно конкретно дело и имат отношение към работата на много хора и към функционирането на много експертни екипи. Това е другият ми мотив, за да приема поста на заместник-министър на правосъдието. И не ми беше нужен дълъг размисъл.

■ *Казахте, че имате идеи за промени на съдебната система. Посочете някои.*

Ако питате всеки редови магистрат, и аз съм била такава, той много бързо и много ясно ще ви сподели проблемите, които има правораздаването ни. Знам го от позицията на човек, който е тръгнал от най-ниската длъжност в съдебната власт и е стигнал до най-високата – съдия във Върховен съд. Преминавайки през йерархията, трупях опит

и впечатления, които сега мога да използвам в качеството си на отговарящ за законодателната дейност на Министерството на правосъдието.

Аз смятам, че трябва да се промени ежедневната работа на всеки магистрат – съдия, следовател или прокурор, и че не законите, а прилагането им е от съществено значение, за да се промени лицето на съдебната власт. Сега за нея се казва или лошо, или нищо. А там има и много хора, които са отговорни, мотивирани, висококвалифицирани, които вършат съвестно своята работа. Жалко е, че общият изглед на съдебната ни система не е добър, но не мога също така да отрека, че има съществени причини за това. Проблемите са известни и на магистратите, чието време е безкрайно ограничено, натоварени са много, но това не бива да влияе на прецизността при изготвяне на съдебните актове. Когато се влагат знания и компетентност за издаване на едно решение, то няма да удовлетвори и двете страни, но пък ще предизвика уважение, ако е добре мотивирано и обосновано. Правосъдието е държавен акт, издаването на решения е от името на държавата и съдебните актове следва да вдъхват респект. Паралелно с критиките може би е добре да се чуват и думи на хора, които имат положителни впечатления от работата на магистратите. Самата аз един ден в интернет попаднах на сайт, в който прочетох за „добрите дела на българските магистрати“. Нека да се казват и добри думи за българското правосъдие, нека да се огласяват и проблемите. Действащите магистрати познават най-добре слабостите на системата и точно по тази причина вярвам, че те могат да генерират промяната ѝ. Такова очевидно е и разбирането на министър Попова, която формира Магистратския съвет и потърси подкрепа от редовите съдии, прокурори и следователи.

■ *Може би проблемите понякога се определят от субективния фактор, от хора с недостатъчно високи качества и морал, които попадат в системата?*

Всеки магистрат трябва да върши работата си отговорно и компетентно и ако я върши по този начин, проблемите ще са много по-малко. Освен това съдебната система трябва да има ясни правила за кариерното израстване на магистрати и за начина, по който се оценява работата им. В момента тече обсъждането на проект на нова Наредба за атестиране на съдии, прокурори и следователи. На сайта на ВСС всеки може да се запознае с предложенията и да даде становище по отделни текстове.

■ *Ще въведете ли наблюдение над т.нар. знакови дела, говоря за дела като делото „Борилски“, които са обществено и международно значими?*

Министърът на правосъдието няма правомощия по осъществяването на надзор върху дела, такива правомощия има ВСС чрез своя инспекторат. Доколкото ми е известно, ВСС прие решение, с което определени дела бяха взети на отчет и инспекторатът осъществява наблюдение върху тях. Но контролът по отношение на съдебните решения е единствено институционален – извършва се от погорен съд.

Мерките, които може да предприеме ВСС, са повишаване квалификацията на магистратите, търсенето на дисциплинарна отговорност, където има извършено дисциплинарно нарушение, въвеждането на правила за атестиране, които дават възможност за избор и назначение на магистрати с нужната компетентност и морал.

■ *Пожелайте си нещо, какво бихте искали да постигнете през този мандат?*

Бих искала мандатът да протече така, че да донесе полза от пребиваването ми в изпълнителната власт. Да свърша много неща, които са добри за колегите ми и за цялата съдебна система. Не мога да свърша всичко, но се надявам да изпълня очакванията, с които колегите ми ме изпратиха на този пост.

На 13 юни 2009 г. в Лондон, след приключване на разискванията на Генералния съвет на Международния съюз на Нотариата (UINL) се проведе V форум за електронно удостоверяване и пилотна програма на електронните апостили (e-APP). Предлагаме на вашето внимание информация за форума, изготвена от нот. Мина Стоилова, взела участие в проявата.

ПЕТИ МЕЖДУНАРОДЕН ФОРУМ ЗА ЕЛЕКТРОННО УДОСТОВЕРЯВАНЕ И ПИЛОТНА ПРОГРАМА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ АПОСТИЛИ (e-APP)

проведен в Лондон на 13 юни 2009 г., организиран от Международния съюз на Нотариата (NNA) съвместно с Хагската конференция за Международно частно право (НССН)

Форумът е първият организиран и проведен в Европа и петият поред от серията форуми относно пилотната програма за електронните апостили и електронното удостоверяване. Първият форум е проведен в Лас Вегас през 2005 г., последван от форумите през 2006 г. (Вашингтон), 2007 г. (Лос Анжелис) и 2008 г. (Нови Орлеан). Провеждането на форума с домакин дружеството на Scrivener Notaries в Лондон, Великобритания – „Страната на конкретните неща“ е израз на стремежа представители на различни правни системи да обменят опит относно нотариалната форма като утвърдят единни принципи за валидност на документите в държавите от Международния съюз на латинските нотариати. Направено бе обръщение на кмета на Лондон, което представи значимостта на нотариалната професия, която „с цената на репутацията“ гарантира интересите на обществото, осигурявайки доверие в бизнеса и прозрачност. Председателят на Scrivener Notaries запозна гостите на форума с обхвата и измеренията на дейността на английските нотариуси, регламентирана от правната система на common law. Бяха изтъкнати уменията и качествата на английските нотариуси с примери от практиката, определящи мащаба на дейността и мястото им като гарант на правната сигурност. Предоставена бе възможност за дискусия по въпроси, касаещи формата на документите, положителните и отрицателните аспекти на автентичния нотариален акт. Открито се коментираха различията на латинската правна система и системата на common law относно доказателствената сила на нотариалните удостоверявания като тези различия бяха разгледани с

оглед създаване на единна система за обмен на информация и единни принципи относно действието на актовете, независимо от това дали те имат доказателствена сила, призната от закона на съответната държава, или не. Отбелязано бе, че и двете системи използват еднакви писмени инструменти като разликата е в законодателната уредба относно доказателствената им тежест. Правото във Великобритания разпознава публичността на нотариалния документ. В глобален аспект, във време на световна икономическа криза, липсата на доказателствена сила на документите в Англия, както и обединяването на представителите на латинските нотариати относно усъвършенстването на нотариалните удостоверявания, притиска „Великобритания и страните от common law до стената“. За да се промени регламентирането на нотариалните документи, трябва да се промени политическата стратегия на британското правителство, поради което проблемът е фундаментален. Почетният член на Генералния съвет Ди Каньо направи изявление относно наличието на законопроект във Великобритания, който да създава доказателствена сила на нотариалния документ, който не е приет. В духа на толерантност и сътрудничество Джеф Талпис изказа становище относно зачитане законодателствата на всяка една държава – като се създадат единни правила и норми относно обмена на тези актове по електронен път. Обсъдени бяха и възможностите на e-apostille. Сърцевината на дискусията, която бе проведена след докладите относно електронния документ и електронния апостил, бе какво представлява „публичният документ“ съгласно Хагската конвенция за пре-

махване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове от 5 октомври 1961 г. с оглед определяне механизма относно поставянето на електронния апостил. Според законодателствата на някои държави копие от документ, удостоверяващо в предвидената от закона форма от длъжностното лице, на което са делегирани от държавата удостоверителни функции, е публичен документ (официален документ съгласно нашия закон). В други държави тези документи не са публични документи и те не са приравнени към публични документи, които могат да бъдат само оригинални документи. В редица държави е възможно местните органи да приемат и копие от снабден с „апостил“ документ, когато това копие е удостоверяващо от компетентен местен орган или нотариус, в съответствие с вътрешното право. Това означава, че съществува възможност редица документи, в които не се съдържа срок на валидност, да бъдат използвани многократно в различни държави – страни по конвенцията. Съществува разлика дали апостилът като удостоверително действие относно предвидените в конвенцията обстоятелства ще се постави на оригинален документ или на копие, или на официално копие на документ, за да се определи начинът, по който да се извърши. В зависимост от това дали се поставя на оригинален документ, единият начин за поставяне на апостила е да бъде поставен в оригинал, с оригинален щемпел, подпис и печат. В другия вариант той се поставя като електронен щемпел, подпис и печат, т.е. върху оригинален документ или копие от документ се поставя сканиран подпис, щемпел и печат (Нова Зеландия). Техниката на извършването на електронния апостил следва да се определи именно от вътрешното законодателство на съответната държава с оглед на това как е регламентиран официалният документ. Смисълът и значението на апостила е да се улесни документооборотът, като документите с апостил, поставен по съответния електронен начин, се трансферират по електронен път до получателя.

Презентации бяха направени от Джеф Талпис на тема „Установяване и публичен ефект на електронния нотариален акт в страните – член-

ки на UINL“. В презентацията Джеф Талпис направи задълбочен анализ и дефинира понятията, свързани с електронното удостоверяване и електронния документ. Разгледани бяха законодателствата и системите, които използват тези инструменти, преимуществото архивът от документи да бъде съхраняван на електронен носител, възможността да бъде правен препис от документ от електронния архив на нотариуса (Белгия, Франция).

Презентацията на Кристоф Бернаскони относно електронния апостил със съответния снимков материал представи бързината и удобството на електронния апостил, съпоставено с тежката и тромава процедура при легализацията на документи. Кристоф Бернаскони запозна аудиторията с поразяващата статистика – 6000 удостоверения с апостил на ден във Венецуела, 3000 на ден в УК и Колумбия, приблизително около 300 000 на година в Париж. Представена бе и идеята за единен международен апостил.

Конкретни примери, свързани с използването на електронния апостил и електронен регистър на извършените удостоверявания, бяха разгледани в презентациите на Карли Рейд и Сийв Рояланс от Нова Зеландия и Хавиер Пара и Лаура Муньоз от Испания, Андрю Вали, Ранди Скот и Норис Ебин от Бермуда и Джим Бакус, Хенри Луис от Делауеър, САЩ.

Дискусията и презентациите на представителите на съответните държави ще определи бъдещата форма на електронния документ и електронния апостил.

Съгласно Търговския ни закон е поставен паралел между електронния подпис и нотариалното удостоверяване, като е предвидена възможност заявленията да се подават чрез интернет с електронен подпис или с нотариална заверка на подписа. Регламентирането на електронния документ и електронния подпис налага предприемането на съответните действия относно уредбата на „електронен нотариален документ“.

Нотариус Мина Стоилова

На 1 и 2 октомври Република България беше домакин на третото ателие-дебат по програмата „Европа завещания“, организирано от Асоциацията на европейската мрежа на регистрите на завещанията и Нотариалната камара на Република България.

„Всички завещания, депозирани при нотариусите у нас, ще се въведат в един общ сървър. Срокът за това приключва на 17 октомври“, каза Димитър Танев, председател на Нотариалната камара на Република България по време на международна среща, състояла се в столицата.

Законово утвърдено в чл. 28 б от Закона за нотариусите и нотариалната дейност, към Нотариалната камара се създава информационна система, която съдържа база данни – част от служебния архив на нотариуса. Това е нова отговорност и нови правомощия за нотариуса.

Изменена е и Наредба 32 за служебните архиви на нотариусите, приети през март т.г. Те влизат в сила 6 месеца след обнародването им и предвиждат създаването на електронен регистър, в който да бъдат въведени всички завещания, депозирани при нотариусите от началото на дейността им като свободни нотариуси, както и пълномощните за разпореждане с недвижими имоти от март 2008 г.

На срещата присъстваха експерти от Унгария, Гърция, Румъния и Кипър, които споделиха, че ще взаимстват от българския опит в създаването и изграждането на централен реги-

стър на завещанията. Българските нотариуси бяха представени с доклади от Камен Каменов и Светлин Мекушински.

С оглед традиционно добрите връзки на Нотариалната камара на Република България и Европейските нотариати, в рамките на сътрудничеството ни като членове на Съвета на нотариатите от Европейския съюз и осъзнавайки необходимостта от създаване на Централен регистър на завещанията в Република България от края на 2007 г., Съветът на Нотариалната камара на Република България изпрати официално писмо с молба българският нотариат да бъде приет за член на Асоциацията на европейската мрежа на регистрите на завещанията.

На практика членството на Нотариалната камара на Република България ще започне със създаването и стартирането на Национален регистър на завещанията.

Вече ще можем да правим справки в регистрите на страните – членки на Асоциацията на европейската мрежа на регистрите на завещанията, както и европейските колеги – в нашия.

„Идеята за създаването на европейската мрежа на регистрите на завещанията възниква

през януари 2001 г. на Общото събрание на Съвета на нотариатите на Европейския съюз“, обясни Селин Манжен, координатор на програмата „Европа завещания“, съфинансирана от Европейската комисия. По думите ѝ първоначално в нея влизат френският и белгийският регистър, а през 2005 г. се създава и асоциацията. Към момента в нея членуват 14 страни.

„Тази мрежа прави възможно търсенето на разпореждания, свързани с последната воля на завещателя на територията на всички държави, членуващи в организацията“, заяви Карел Тобак, председател на Асоциацията на европейската мрежа на регистрите на завещанията. Според него чрез това вписване процентът на откритите завещания става много по-висок. „Не става въпрос да се регистрира съдържание-

то на последната воля, а само да се открие дали едно лице е направило завещание и къде е депозирано то“, подчерта Карел Тобак, който определи нашия регистър като „един от най-добрите“.

Мрежата е създадена въз основа на принципи, залегнали в няколко международни конвенции. Това е Базелската конвенция от 1972 г., с която се въвежда система за вписване на завещанията, Хагската – от 1961 г., относно количията на закони по отношение на завещателните разпореждания, а също и Вашингтонската конвенция, отнасяща се до уеднаквяване на формите на завещанията.

Нотариус Камен Каменов

Национален конгрес на италианския нотариат

Венеция 21–23 октомври 2009 г.

В периода 21–23 октомври 2009 г. във Венеция се състоя 44-ия конгрес на Италианския нотариат. В центъра на дискусиите по време на конгреса бе основната тема „В подкрепа на променящото се общество: идеи и перспективи на нотариата“. Темата бе обсъдена както по време на откриването на конгреса в присъствието на представители на най-висшите институционални кръгове на страната, така и бе задълбочено дискутирана на форума, който се проведе на

22 октомври. По време на форума на Националния съвет на нотариата дебатите се концентрираха върху актуални теми от национален и международен интерес, като глобалния световен правен стандарт, извънсъдебното решаване на споровете и електронния нотариално удостоверен документ в европейското правно пространство.

В конгреса участие взеха делегации от близо 20 страни, между които България, Грузия, Белгия, Германия, Испа-

ния, Македония, Полша, Русия, Словения, Словакия, Чешка република, Хърватска, Франция, Швейцария, Мали, Бенин, Сенегал, Алжир, Мароко и др.

Конгресът бе открит от председателя на Изпълнителния съвет на конгреса, нот. Карло Бордиери. Същият направи кратък исторически преглед на развитието на италианския нотариат, като наблегна на новите предизвикателства, които съвременното общество поставя за решаване

Нотариус Паоло Пиколи, председател на Националния съвет на италианския нотариат

пред нотариата. Приветствия към участниците в конгреса направиха кметът на град Венеция, проф. Масимо Касиари, председателят на Международния съюз на нотариата, нот. Едуардо Галино, който подчерта в речта си необходимостта от още по-голяма солидарност между нотариусите от латинския нотариат в защита на техните интереси. В същия смисъл се изказа и нот. Бернар Ренис, председател на Съвета на нотариатите от Европейския съюз. В приветствието си той наблегна на факта, че няма икономическо развитие без правна сигурност. Бернар Ренис говори за автентичния акт, който илюстрира най-добре нотариалната дейност, за необходимостта нотариусите да работят и да се борят за включването на нотариата в европейското пространство на сигурност, законност и правосъдие. Той се върна години назад като даде пример за римските легиони, които завладявайки света са разнесли римското право, и за армията на Наполеон, която е разпространила Гражданския кодекс в европейските страни, а оттам в Латинска Америка и Африка. Нот. Франциско Мария Атагил, председател на

Националната нотариална каса и г-н Маурицио Сакони, министър на труда и социалната политика представиха Националната нотариална каса. Това е доверителна каса, чиято цел при създаването ѝ е била да подпомогне нотариусите, които изпитват финансови затруднения. Сега от тази каса се изплащат пенсиите на пенсиониранияте нотариуси, като по този начин се гарантира достойнството на всеки един, като му се осигуряват спокойни старини.

Председателят на Националния съвет на Италианския нотариат, нот. Паоло Пиколи говори в продължение на един час, като засегна множество въпроси и проблеми, които вълнуват не само италианските нотариуси, но и всички европейски нотариуси – конфронтацията на двете системи, тази на латинския нотариат и тази на Common law. Подценяването на правилата и нормите е довело до ипотечната криза и тази при сделките с недвижими имоти. „Икономистите, каза той, се държат като някакви магьосници, а това не е така“. Не всичко е пазарът и не той трябва да регулира нотариалната дейност, а правилата и нормите не трябва да се диктуват от финансистите. Трябва да се работи за социална икономика. За нотариуса клиентите са равнопоставени и правата им също са равнопоставени. Нотариусите трябва да заслужат доверието и уважението на другите към себе си и това ще стане със строги правила и норми, както и с модернизирани на дейността им. Нотариатът не трябва да регистрира промените, той трябва да работи за развитието на професията с конкретни предложения. По-нататък Паоло Пиколи набеляза сферите, в които трябва да работи италианският нотариат: правна сигурност, актуализация на удостоверенията за наследници, непрекъснат контакт с институциите и другите правни професии, достъп на младите до нотариалната професия, гарантиране на сделките с недвижими имоти, реформа в Гражданския процес, развитие на идеята „нотариусът – медиатор в гражданските отношения, информатизация на регистрите, промени в изборната система на италианския нотариат и т.н. Нотариусът трябва да бъде основна фигура в гражданския оборот и да заслужи доверието на хората. Накрая председателят Пиколи завърши с думите, че нотариатът трябва да бъде важен стълб на правосъдната система като част от държавната и да запази чувството си за екипност.

Веднага след председателя Пиколи думата бе дадена на министъра на правосъдието г-н Анджелино Алфано, който приветства участниците в конгреса, изказа надежда догодина отново да бъде поканен и отговори на някои от поставените от Паоло Пиколи въпроси.

*Анджелино Алфано,
министър на правосъдието*

Залата трудно побираше всички желаещи да участват в конгреса

НОТАРИАЛЕН ЖИВОТ

Съвместен семинар с Нотариалната камара на Кобленц, Германия

На 19 септември 2009 г. в хотел „Калиста“, Старозагорски минерални бани, се състоя съвместен семинар на Нотариалната камара на Република България и Нотариалната камара на гр. Кобленц, Германия.

Идеята за организиране на такъв семинар възникна при посещението на председателя на Нотариалната камара на Кобленц, съдебен съветник Рихард Бок, в България по време на семинара в Боровец през м. март т.г. На заседанието на президиума на Бундеснотариалната камара на ФРГ идеята е била приета много добре от страна на немските колеги. Бундеснотариалната камара на ФРГ с радост откликна на предложението, като желанието на всички е сътрудничеството между нашите два нотариата да се разшири и задълбочи.

На семинара се разискваха няколко теми:

– „Структура на нотариата, задължения и правни документи в Европа – сравнителен анализ“, представена от съдебен съветник Рихард Бок, председател на Нотариалната камара на Кобленц, Германия;

– „Компетенции, сфери на дейност и изготвяне на правни документи – сравнителен анализ в някои европейски страни“, представена от д-р Томас Щайнхауер, нотариус в гр. Трир, бивш управител на Нотариалната камера в

Д-р Томас Щайнхауер

гр. Кобленц;

– „Същността на регистрите – сравнение на няколко европейски страни“, представена от д-р Дирк Хардерс, нотариус в гр. Биркемфелд, бивш зам.-управител на Бундеснотариалната камара на ФРГ;

– „Сервитути в немското право и на няколко други европейски страни“, представена от д-р Андреас Адлер, нотариус в гр. Нойвиг, бивш управител на Нотариалната камера в гр. Кобленц.

Нотариус Димитър Танев

Д-р Дирк Хардерс

От българска страна по въпросите за сервитутите и вещното право на ползване в българското право говори председателят на Нотариалната камара на Република България, нот. Димитър Танев.

Темите провокираха въпроси от страна на присъстващите български нотариуси, като дискусиите продължиха и вечерта на тържествената вечеря в чест на гостите от Германия.

Контактите ни с Нотариалната камара на Кобленц и председателя ѝ, съдебен съветник Рихард Бок, датират от две години, като желанието и на двете камари е да се подпише договор за сътрудничество.

Д-р Андрее Адлер

Представяме на вашето внимание доклада на съдебен съветник Рихард Бок, председател на Нотариалната камара на Кобленц

Структури на европейските нотариати, нотариални служебни задължения и легализационно право

Доклад от Рихард Бок, юридически съветник, нотариус в Кобленц, на Симпозиума на Българската нотариална камара на 19 септември 2009 г. в Стара Загора

I. Въведение

Седемдесетте години на XIX в., т.е. времето между 1870 и 1880 г., са били от голямо значение както за България, така и за Германия. Докато в този период България се откъсвала от турското господство, то при кайзер Вилхелм I (това не е онзи, който е започнал Първата световна война, а неговият дядо) за пръв път многобройните разпокъсани отделни държави започнали да се обединяват в единна държавна структура. Но за нотариатите в отделните държави това не било основание за обединяване на изключително разнообразните форми, под които съществували. На първо време се запазили регионалните нотариати на отделните държави. Така до 1961 г., когато влезе в сила Федералният нотариален правилник, в нотариално отношение в Германия съществуваше пъстрота. В Бавария съществуваше баварският нотариат, в провинция Райнланд, която е била окупирана известно време от Франция – вариант на днешния френски нотариат, в една федерална провинция – Баден-Вюртемберг – нотариусите бяха държавни служители, и накрая в бившите пруски части на страната, а това беше най-голямата част от обединена Германия, нотариусите винаги са били едновременно с това и адвокати, т.е. те упражняваха две професии.

С влизане в сила на Федералния нотариален правилник картината се промени. Днес вече в Германия съществува единен нотариат с единни компетенции и единен професионален правилник. Естествено не можахме

да постигнем пълно покритие на исторически развитите се разнообразни нотариални форми. Така например в Баден-Вюртемберг продължават да съществуват отчасти държавни служители като нотариуси, а в някои други провинции дори е допустимо, респ. разпоредено нотариусите да бъдат едновременно и адвокати. Професията като такава, макар и упражнявана от адвокат-нотариусите само частично, се упражнява по единни правила. Тези правила са относително строги и тяхното спазване се контролира от държавни служби.

Тъкмо високата степен на регулация е тази, която отличава нашата професия в цяла Европа от други професии и по наше мнение е от най-голямо значение за продължаването на съществуването на професията на нотариусите и изобщо за функционирането на целия нотариат. Ние можем да изпълняваме нашите задачи, а именно – да съставяме юридически верни и предотвратяващи спорове документи, да следим за правилното вписване в публичните регистри и да отговаряме за това и накрая да предпазваме частните потребители от неизгодни сделки – само ако разполагаме с плътен и контролируем регулиращ механизъм. Както моят колега д-р Хардерс веднъж много сполучливо формулира, нотариусите не упражняват естествена професия. Лекарите например има, защото хората са болни. Адвокатите са необходими, защото хората спорят, архитектите са нужни, защото съвсем не е възможно всеки сам да си построи къща. Нотариуси всъщност не са

необходими. Нас ни има само защото за определени правни сделки законите предвиждат и включване на нотариус. Когато обаче ни възложат такава задача, то неизбежно трябва да се уреди как трябва да изпълняваме тези задачи. Европейската комисия, която заради регулиращата плътност от много години с невиджано настървение действа срещу цялостния европейски нотариат, и до днес не е схванала тази функционална взаимовръзка. Съвсем не е случайно, напротив – неразривно свързано с възложените ни задачи е това, че ние се числим към най-силно регулираните професии и че ние, понеже разбираемо сме жизнено заинтересовани от по-нататъшното съществуването на нашата професия, гледаме на намесата в нашите професионални закони от страна на държавата крайно скептично и по-специално тогава, когато такава намеса не произтича от нашите национални правителства, които по същество са убедени в смисъла на нотариусите в техните страни, а когато ни бива налагана от Брюксел, каквато е целта на Европейската комисия от много години. Но ние трябва да внимаваме нашите професионални правни уредби да са адекватни, т.е. да не създаваме или запазваме правила, които не са необходими за изпълнението на нашите задачи, и да се защитаваме от държавно регламентиране на нашата професия, като се опитваме да го предотвратяваме само тогава, когато преценим, че резултатите няма да са по същество, а обслужват актуални политически интереси.

Изискването за нашето професионално съсловие критично наблюдение на спазването на стари и създаването на нови правила е валидно, от една страна, за съответната национална рамка. Същевременно обаче то е валидно и при сравняването на отделните европейски нотариати помежду им. Всеки национален нотариат си има своите традиции. Но в непрекъснатото променящия се свят и по-специално в постоянно срастващата се Европа ние в нотариата трябва да сме наясно с едно: Ние ще можем да се противопоставяме на постоянно повтарящите се и отправяни от всякакви обществени и политически групировки непрекъснати нападки срещу нашето професионално съсловие толкова по-успешно, колкото по-успешно създаваме единен професионален образ на латинския

нотариат в Европа. Всяка европейска страна си има естествено своето собствено право, собствени закони, собствени принципи на процедуране и собствени традиции, а много нотариуси са на мнение, че валидните в тяхната страна основни закони са, първо, най-добрите и, второ, непроменяеми. Едното е толкова невярно, колкото и другото. Сравняваме ли нотариалните закони на отделните европейски страни, можем да установим, че във всяка страна има повече или по-малко изгодни и повече или по-малко компетентни нормативни уредби. Сега бих искал да ви представя професионалното право в някои европейски страни и ще се радвам, ако след това можем да дискутираме по това, коя нормативна уредба намираме за особено смислена и коя за подлежаща на подобрене.

По време на последното ми посещение тук у вас попитах г-жа Златева, която за разлика от мен говори перфектен френски език, защо цялата международна комуникация на Българската нотариална камара се води на френски. Получих обезоръжаващ отговор: „Нотариатът е френски“. Сега няма да се впускаме в това дали и днес действително това е така. Във всеки случай не може да се оспори, че първият обхватен закон за модерния нотариат е създаден през 1803 г. във Франция и затова ще започна с френския нотариат.

II. Франция

1. Как се става нотариус

Във Франция може да се стане нотариус по два начина. Съществува възможност след завършване на висше юридическо образование да се завърши или едно тригодишно надграждащо обучение, или вместо това да се проведе тригодишно теоретично обучение в някоя от организирани от Френската нотариална камара центрове за обучение. И в двата случая накрая се получава диплома за нотариус. След това следва двегодишна практика и едва после може да се получи назначение за нотариус.

За разликата от повечето останали европейски страни и за разлика от България и Германия кандидатът не се назначава просто така за нотариус на свободно място в нотариат. Напротив, той трябва – доколкото не става въпрос за нова кантора – да си купи нотариат. Обичайната цена за това се равня-

ва на двугодишна печалба. Това представлява известна пречка. Според общите конституционни принципи пътят към публични длъжности трябва да е открит за всеки кандидат, който е достатъчно квалифициран, което обаче не е гарантирано вследствие на допълнителните финансови изисквания.

По принцип нотариусите упражняват свободна професия. От 2000 г. насам френското право разрешава един нотариус да назначи при себе си срещу нормална заплата друг нотариус, който отговаря на изискванията за допускане до професията.

2. Съсловна организация

Под държавното ниво във Франция съществуват още две административни нива, а именно: областите и департаментите. Аналогично във всеки един от около 100-те департамента има по една малка нотариална камара, чиято задача е да обработва оплаквания срещу нотариуси, да изработва позиции по въпроси относно отговорността, както и да дава становища относно назначения и проверка на разходи. Регионалният съвет, който се състои от камарите на отделните департаменти във въпросната област, обработва споменатите въпроси на регионално ниво. На най-високо ниво стои Conseil Supérieur du Notariat – Висшият съвет на нотариатите.

3. Задачи и функции на нотариуса

Както във всички страни на латинския нотариат нотариусът упражнява държавна служба. Той е задължен да спазва неутралитет и да пази тайна и подлежи на забрана за реклама.

Нотариусът е овластен да съставя документи и удостоверява волеизявления. Преди съставянето на документа, също като в Германия, се подготвят проекти и се водят разговори със страните. След съставянето им документите се привеждат в изпълнение. Във Франция нотариусът отговаря за свързаните с процеса на съставяне на документите данъци. Той трябва да изчисли данъка за придобиване на недвижим имот и данък наследство, да го включи в съставянето на документа и да го внесе в държавната хазна. Той отговаря лично за правилното изчисление.

За разлика от повечето европейски страни френският нотариус има право да упражнява и стопанска дейност като посредник (брокер) на недвижими имоти. Посредническите

такси, които нотариусът трябва да събере, се движат между 2,5 и 5 % от покупната цена плюс съответния данък оборот.

4. Протичане на процеса съставяне на документи

Френският нотариус не е задължен да прочете документа. Достатъчно е да запознае договарящите се страни с части от съдържанието на документа.

Често в рамките на един процес по съставяне на документ работят двама нотариуси. Всяка от страните има така да се каже собствен нотариус. Единият подготвя проекта и съставя документа, другият проверява всичко. От това за договарящите се страни не произтичат по-високи такси. Нотариусите си разделят таксите.

Нотариални заверки, каквито срещаме в повечето европейски нотариални структури, не са познати във френското право. Независимо от това френският нотариус може да завери един подпис като потвърди верността на представения му подпис.

5. Отговорност

Френският нотариус не може да ограничи отговорността си, още по-малко да я изключи. За грешки той задължително трябва да има сключена застраховка гражданска отговорност. Допълнително за предумишлени нарушения на служебните задължения, които не се покриват от нормалната застраховка, съществува една гаранционна каса, в която нотариусите правят вноски.

6. Такси

В повечето европейски страни нотариусът получава такса върху стойността. Тя възлиза например при договор за покупка на стойност до 500 000 евро на около 1% от покупната цена, за учредяване на ипотека – около 0,5%.

7. Регионални компетенции

Френските нотариуси могат да съставят документи за недвижимо имущество в цяла Франция, при това – за разлика от България – независимо от това дали имотът се намира в техния район на действие. Освен това те имат право да извършват тези действия и извън своите райони, без да е необходимо да изискват разрешение от надзорния орган.

III. Германия

Френският закон за нотариусите датира от 1803 г. Първият германски нотариален закон е бил издаден няколко години по-рано, а именно през 1512 г. Това е била Имперската нотариална наредба (Reichsnotarordnung) на кайзер Максимилиан. Естествено този закон днес вече не е особено актуален. Но ако се прочетат отделните му параграфи, човек не може да не се учуди на последователността на професията на нотариуса в продължение на стотици години. Така например там в главата за отговорността на нотариуса се казва:

„Нотариусът прави грешка не само тогава, когато не обясни на страните както се следва клаузите, които използва в договорите, но и тогава, когато самият той не ги разбира.“

В Германия днес съществените нормативни уредби, отнасящи се до нашата професия, се съдържат във Федералната нотариална наредба и в Закона за съставяне на документи.

1. Как се става нотариус

В Германия който иска да стане нотариус, трябва да е издържал успешно двата държавни изпита по право. Тогава може да кандидатства в регионалната нотариална камара за място като кандидат-нотариус (помощник нотариус). Взимат се само най-добрите кандидати. След това кандидатите трябва да преминат най-малко едно тригодишно обучение в един или няколко по-големи нотариата, след което теоретически могат да кандидатстват за някоя свободна длъжност за нотариус. Длъжностите за нотариус се заемат по т.нар. система „напред“. Когато се освободи дадено място за длъжността на нотариус, за него на първо място може да кандидатства друг нотариус. Ако не се кандидатира друг нотариус, тогава може да бъде допуснат кандидат с минимум тригодишен стаж. Ако има повече кандидати, единствено решаващ е стажът.

В някогашните пруски части на страната, където все още съществува адвокатският нотариат, адвокати с най-малко тригодишна професионална практика могат да кандидатстват за свободно място за нотариус. Предпоставка за това обаче е съответните колеги да се явят на организиран от Федералната нотариална камара изпит за нотариуси.

Ние в Германия имаме също както в Бъл-

гария изпит за нотариуси, но само в някои федерални провинции, по-точно в тези с адвокатски нотариат.

Ако има повече кандидати отколкото свободни места, не се разкриват нови места, а кандидатите трябва да чакат някое да се освободи.

2. Заемане на длъжност

Броят на нотариатите не се определя както в България според броя на населението в даден район, а според броя на документите. Документите на всички нотариуси в даден съдебен район се събират всяка година. Преди да бъдат изброени, те се оценяват. Договори за покупко-продажба например получават по една пълна точка, вписвания в търговския регистър се оценяват с половин точка, а заверката на подпис – с една десета от точката. В един съдебен район се разкриват толкова места за нотариуси, така че според описания по-горе начин всеки нотариус в тях да прави минимум 1500 документа годишно. При увеличение на броя на документите се разкрива още едно място. По този начин на населението се гарантират, от една страна, достатъчно нотариални услуги, а от друга, не се назначават повече от необходимите нотариуси. Така например в Райнланд-Пфалц имаме 155 нотариуси за 3,8 млн. население. Това прави един нотариус на приблизително 24 000 жители. В по-големите градове обикновено се разкриват повече места за нотариуси, отколкото в селата. В съдебен район Кобленц с около 200 000 жители има 9 нотариуси, т.е. относително много, докато някои колеги на село обслужват в района си значително повече от 24 000 души. Това е така, защото по принцип в градовете се съставят повече документи, отколкото на село.

Що се отнася до броя на нотариатите и по-специално до увеличението им, ние в Германия имаме лош опит: След обединението на Източна и Западна Германия през 1990 г. на територията на бившата ГДР имаше значителна нужда от нотариални услуги. Това се налагаше по-специално във връзка с това, че в тази икономически напълно изостанала част на страната бяха направени значителни инвестиции както в областта на недвижимите имоти, така и в производствената област. Вследствие на това там бяха

разкрити значително повече нотариати, отколкото беше необходимо в дългосрочен план. Тази грешка осъзнахме едва след няколко години и нотариалните камари в източните провинции от много години имат проблем със закриването на излишните и нежизнеспособни нотариати. В провинция Саксония например броят на нотариусите трябваше да се намали с 30–40 %. За нотариалните камари това представлява голям ангажимент. Най-общо може да се каже, че закриването на излишни нотариати по принцип се натъква на голяма съпротива от страна на съдебната администрация. Но за нас е от голямо значение броят на нотариатите да се ориентира единствено и само по обема на документите. Ако това не е така, т.е. ако имаме твърде много нотариати, се освобождават състезателни механизми, които не отговарят на характера на нотариата като публична служба и могат да допринесат за дестабилизация на цялата система.

3. Съсловна организация

В Германия имаме 21 регионални нотариални камари. Всеки нотариус е член на една такава регионална нотариална камара. Регионалните нотариални камари са обединени във Федералната нотариална камара. Президентите на регионалните нотариални камари образуват Парламента на Федералната нотариална камара. Президиумът на Федералната нотариална камара се състои от президента и още шест членове.

Федералната нотариална камара защитава естествено интересите на немския нотариат навън, т.е. пред федералното правителство, европейските институции и международните организации на нотариатите. Тя поддържа една научна служба, която може да се ползва безплатно от всеки нотариус колкото пъти му се наложи, едно по-голямо сервизно предприятие по нотариална информационна технология, както и един национален регистър за пълномощни. В този електронен регистър се обхващат всички нотариални пълномощни за поемане на гледане на болни и стари хора. Пълномощното за гледане на болни и стари хора представлява генерално пълномощно, което се дава за случаите, когато упълномощителят поради старост или болест няма да е вече в състояние да извършва сам правни действия. В този

регистър понастоящем са регистрирани 1 млн. пълномощни.

4. Протичане на процеса съставяне на документ

За разлика от френската практика в Германия нотариусът трябва да прочете на страните целия документ от първия до последния ред и да разясни съдържанието му. Към разяснителните задължения на нотариуса се поставят високи изисквания. Преди съставянето и заверяването на документа страните по принцип получават проект на документа. При потребителските договори проектът на документа следва да се предостави на страните най-малко две седмици преди датата на заверяване от нотариуса.

5. Отговорност

Както във Франция, немският нотариус носи неограничена отговорност. Той трябва да има сключена застраховка „Гражданска отговорност“ за най-малко 1 000 000 евро за всеки един случай на увреждане. Поради значителните рискове на гражданска отговорност повечето нотариуси са застраховани за по-високи суми.

6. Такси

През 2006 г. Европейската комисия възложи изследване, което между другото трябваше да проучи нотариалните разходите по изпълнението на сделки за недвижими имоти в европейските страни. Основното задание на това изследване беше да се докаже, че в Англия, Ирландия и в скандинавските страни разходите по изпълнението на сделки са значително по-малки, отколкото в страните с латински нотариат. В съответствие със задачата изследването стигна до този резултат. Проучванията показаха обаче, че базата на изследването е била недостатъчна. Така например разходите по изпълнението на сделки в страните с латински нотариат са определени въз основа на съществуващите законни наредби за такси (тарифи), докато тези в Англия и Скандинавия само въз основа на анкети сред адвокати, респ. борсови посредници. Поради това CNUE възложи насрещно изследване, което беше проведено извън европейското правно пространство, а именно от един институт на Харвардския университет в САЩ. Тази експертиза показа

обратния резултат, а именно, че разходите по изпълнението на сделки в страните с латински нотариат – с много малко изключения – са значително по-ниски от разходите в Англия и Скандинавия. Според него Федерална република Германия показва най-добър резултат след Литва. По принцип у нас разходите по изпълнението на сделки възлизат на 5 % от покупната цена.

7. Регионална компетентност

В Германия, за разлика от България, нотариусите могат да съставят документи за недвижимо имущество, което е извън техния район. За разлика от френските си колеги немският нотариус няма право да заверява документи извън своя район на действие. Ако все пак някой път се наложи по изключение да направи това, той трябва да получи разрешение на надзорната служба, което се дава наистина само в извънредни случаи.

IV. Италия

Преди няколко години Управителният съвет на моята нотариална камара предприе през един уикенд екскурзия до Тоскана. Отседнахме в едно лозе и проведехме там заседанието на УС – една много препоръчителна обстановка. В свободното време посетихме красивите средновековни градове, включително Флоренция и Сиена. В Сиена беше организирана обиколка на града. Екскурзоводката ни показа и разказа за внушителните исторически сгради в центъра на града. Тя се спря пред най-красивата сграда и ни сподели, че тя принадлежи на един богат нотариус. Италия е родината на латинския нотариат. Първите нотариуси в Европа са установени в Болоня през X в. и изглежда, че в италианското население по някакъв начин и до днес се е съхранило съзнанието, че нотариусите в тази страна са нещо много особено.

1. Как се става нотариус

Който иска да стане нотариус в Италия, трябва да премине след завършване на юридическо образование двегодишна практика при някой италиански нотариус. След това може да участва в състезателна процедура (конкурс) за нотариата. Конкурси се провеждат в неопределени интервали от време в зависимост от това, кога и колко места за

нотариуси са се освободили в Италия. Разпределението на свободните места за нотариуси се извършва въз основа на постигнатите резултати в конкурса. Който има най-добър резултат, има право да си избере свободно място (нотариат). Кандидат, който не успее да заеме място, може да си опита късмета в следващ конкурс. Следователно в Италия може да трае доста време, докато станеш нотариус.

2. Задачи и функции на нотариуса

В Италия многобройни правни сделки се нуждаят от нотариална заверка, напр. промени в статута, направени от общи събрания на капитални дружества, брачни договори и отваряне на завещания. В движението на недвижими имоти не съществува задължение за заверка. При подлежащо на вписване в регистрите прехвърляне и обременяване на недвижими имоти се изисква само нотариална заверка. Нотариусите редовно изготвят договори за покупка на недвижими имоти и споразумения за учредяване на ипотeki и уреждат вписванията в публични регистри. Както във Франция, и италианските нотариуси при всяка правна сделка трябва да изчисляват припадащите се данъци във връзка с имотните отношения, т.е. данъка за придобиване на недвижим имот, да ги събират от страните и ги превеждат на финансовите служби. При съставянето на нотариални документи те трябва да изчитат целия текст на документа. А за някои правни сделки, напр. завещания, дарения и брачни договори, се изисква допълнително присъствието на двама свидетели.

3. Отговорност

От италианските нотариуси не се изисква да се осигуряват сами за случаи на гражданска отговорност. Те биват осигурявани централно чрез нотариалната каса.

4. Такси

За разлика от Германия и Франция и вероятно за разлика и от България нотариалните такси в Италия се определят въз основа на една обща тарифа, но както съм установил, вероятно поради многото варианти за изчисляване на стойността и различното процедиране по региони те се събират в най-различни размери. Заложените в тарифите

такси са минимални такси. Допуска се договарянето на по-високи такси. В повечето случаи в договорите за недвижими имоти при определяне на разходите с цел икономисване на такси не се вписва действителната стойност, респ. цената на покупката. По-скоро като стойност се изчислява стандартно вписания в кадастъра на недвижимите имоти доход, умножен с различен коефициент. По този начин пазарната цена по правило се занижава значително.

Погледнем ли средните такси за трансакции на недвижими имоти и учредяване на ипотеки, оставаме с впечатлението, че нашата екскурзоводка в Сиена до голяма степен е била права.

V. Англия

На въпроса дали в Англия има нотариуси не може да се даде еднозначен отговор. Там наистина има лица с функционалното обозначение „нотариус“. Но техните функции не могат да се сравняват с тези на един латински нотариат.

В Англия има две категории т.нар. нотариуси, а именно *Scrivener Notaries* и *General Notaries*. *Scrivener Notaries* се ползват с особен статут. Те са особено квалифицирани и трябва да са в състояние да съставят договори най-малко на два чужди езика и да притежават солидни познания поне по едно чуждо право. *Scrivener Notaries* има в Лондон. Техният брой е ограничен на 34. За лондонските *Scrivener Notaries* това е основна професия, докато за *General Notaries* едновременно редовно упражняват и адвокатска професия.

1. Образование

Основна предпоставка за двата вида нотариуси е завършено висше образование, като интересното тук е, че това не е задължително да бъде юридическо образование. След това след сравнително кратко обучение в Кембриджкия университет се получава диплома за нотариус.

За *Scrivener Notaries* е необходимо и още едно надграждащо обучение. През това време кандидатът трябва да положи два изпита по юридически предмети и два по чужди езици. Юридическата част на изпита обхваща писмени изпити по поземлено право, договорно право, наследствено

право, международно частно право и т.н.

2. Задачи и функции на нотариуса

Английското право не познава задължително участие на нотариус при определени правни сделки. Така или иначе не съществува заверка. В Англия нотариусите съществуват на първо място за обслужване на правни сделки извън Великобритания и за да се отговори на изискванията на континенталното европейско право, което в много области предвижда участието на нотариус.

По принцип към компетенциите на английските нотариуси спадат:

- молби за издаване на удостоверения на изпълнители на завещания и управители на наследство;
- клетвени декларации;
- протестиране на менителници;
- заверки.

При заверките не е предвидена специална процедура. По-специално подписи на лица могат да бъдат заверявани и тогава, когато не са положени лично пред или разпознати от нотариуса. В Англия нотариусът може да завери един подпис и въз основа на сравнение с предишни подписи или на изпратени лични документи. Такова процедиране в Германия би довело до отстраняване на нотариуса от длъжност.

Участие на нотариуси не се предвижда и при сделки с недвижимо имущество. По принцип трансакции на недвижими имоти се уреждат от адвокати, като продавачът и купувачът възлагат това всеки на свой адвокат. Хонорарите съответно са високи.

VI. Заключение

Ако след представянето на съществените основни структури на нотариатите във Франция, Германия и Италия – засега изключвам английския нотариат – разсъдим върху поставения в началото въпрос – какви предимства и какви недостатъци имат отделните моменти, отнасящи се до нашата професия в проучените страни и във вашия български нотариат, какъв извод бихме могли да направим?

Според мен на първо място е важно да отбележим, че всеки нотариат е отражение на правото, правните традиции, националните особености и различния манталитет на европейските страни. Що се отнася до възложе-

ните ни задачи, по мое мнение изобщо не бива да се стремим към каквото и да е хармонизиране. Ако например в Германия за прехвърлянето (продажбата) на дружествени дялове е необходимо съставянето на документ от нотариус и в България се изисква само съответна заверка, а в друга страна с латински нотариат това е възможно евентуално без каквото и да е нотариално участие, то нека така да си остане. Същото се отнася и относно предписанията за формата на правната сделка при търговията с недвижими имоти относно наследственото и семейното право. Формалните предписания не съществуват само на базата на различните правни традиции на отделните страни – членки на Европейския съюз, а се коренят най-вече в икономическия живот, в управлението на икономиката и финансите и в съдебната юрисдикция и са свързани съответно с тези институции. Промени в областта на предписанията за формата на правните сделки и на нотариалните задачи биха довели неминуемо до твърде далеч простиращи се промени в цялата администрация.

Трябва да се помисли върху това как професионалните права в европейските страни да се сблизят по-силно. Но и това е една трудна задача. Ние често чуваме жалби например затова, че нотариалните такси за предлаганите услуги са непропорционално високи. Това се казва по-специално за страни, в които таксите действително са значител-

но по-високи от средните европейски. Ако обаче сравняваме относително високите нотариални такси във Франция с относително ниските в Германия, трябва да имаме предвид, че френските колеги изпълняват и допълнителни задачи. А именно – както вече споменахме – те отговарят и за събирането на данъка върху придобитите имоти и наследствения данък. Това изисква както значителна допълнителна работа, така и допълнително поемане на отговорност. Така по-високите нотариални такси в сравнение с Германия са оправдани.

Като общо искане (петитум) на първо място ми се струва ограничението на броя на нотариатите. Както и преди изложих, това е крайно необходимо с оглед трайното съществуване на нашата професия. Естествено с непрекъснатите предложения за ограничаване, респ. закриване на нотариати, съвсем не предизвикваме въодушевление в съдебните администрации. Може да имаме успех само ако разработим дълготрайни разбираеми критерии за определяне броя на нотариатите. Тук опирането върху юридическата практика в други европейски страни може да е от полза. В крайна сметка повечето европейски страни искат да постигнат във всички области възможно най-уеднаквени стандарти. Би трябвало да се възползваме от тази тенденция и по отношение на един толкова съществен за нас въпрос.

Напомняме, че срокът за заплащане на годишната вноска на нотариусите към Нотариалната камара за 2009 г. в размер на 600 лв. и допълнителната в размер на 30 лв., изтича на 30 ноември 2009 г.

Напомняме на всички нотариуси, на които предстои подновяване на застраховка за времето на своята професионална дейност, че в 7-дневен срок от сключване на застрахователната полица са длъжни да представят в Нотариалната камара копие от нея (чл. 30, ал. 2 от ЗННД).

Сведенията за извършените нотариални действия по ЗННД трябва да се представят за всяко тримесечие в Нотариалната камара до 5-о число на месеца, следващ отчетния период.

Депозитната каса и нейната роля пред публичните власти

На 16 септември 2009 г. по покана на Нотариалната камара на Република България г-жа Натали Жили, зам.-директор „Банкови операции“ на Депозитната и консигнационна каса на Франция, и нотариус Пиер Беке, отговарящ за сътрудничеството с България към Висшия съвет на Френския нотариат, се срещнаха с екип на Министерството на правосъдието.

На срещата участваха зам.-министърът на правосъдието, г-н Христо Ангелов, г-жа Йохана Разпопова, началник на кабинета на министър Попова, г-жа Виктория Нешева, директор на Дирекция „Съвет по законодателство“ и г-жа Виолета Обретенова, държавен експерт в същата дирекция, г-жа Марияна Николова, директор на Дирекция „Управление на международни про-

грами и проекти“, както и председателят на Нотариалната камара, г-н Димитър Танев, и зам.-председателят г-н Красимир Анадолиев.

Г-жа Жили представи функциите и задачите на Депозитната и консигнационна каса, подчерта нейните предимства както с оглед своевременното събиране на данъците, така и подкрепата на касата в условия на финансова криза.

За по-обстойно запознаване с тези функции на Депозитната каса публикуваме доклада на Натали Жили от семинара през месец юни във Велико Търново.

Депозитната каса и нейната роля пред публичните власти и френския нотариат в период на криза

Депозитната каса

Депозитната каса е държавна финансова институция. Тя е създадена със специален закон през 1816 г. с цел да се възстанови доверието на французите в публичните финанси. С времето касата се е намесвала постоянно при спешни ситуации в страната и подпомагане на икономическото развитие на държавата, като например финансирането в началото на ХХ в. на първата железопътна инфраструктура и реконструираното след Втората световна война. Днес, в период на икономическа криза, Депозитната каса се намесва в подкрепа на публичните власти, за да върне доверието в икономиката. Тя подпомага и Висшия съвет на нотариата, за да може нотариалната професия да преодолее тежката криза с недвижимите имоти, която настъпи във Франция вследствие на финансовата криза.

Депозитната каса се намесва в подкрепа на публичните власти, за да върне доверието в икономиката

Днешната криза се различава от останалите, понеже става дума за финансова криза. Тази финансова криза се превърна в икономическа и постави три основни предизвикателства, на които Депозитната каса се опита да отговори. Първо, предизвикателството за ликвидност, второ, антицикличната инвестиция и на последно място – дългосрочната инвестиция.

Най-напред предизвикателството за ликвидност. Банките от 30 години насам бяха забравили, че ликвидността е ценно благо. И наистина, с настъпване на кризата се превърна в публично благо. А Депозитната каса е сред първите държатели на това публично благо, защото централизира средствата от регламентиранията спестявания във Франция, които представляват над 200 млрд. евро. Тази ударна сила бе мобилизирана, за да инжектира за много кратко време 24 млрд. евро ликвидни средства в две направления:

– 18 млрд. евро ликвидни средства, предоставени на банките за заеми за малките и средните предприятия,

– 5 млрд. евро за подновяване функционирането на междубанковия пазар под формата на аванси, направени от Дружеството за финансиране на икономиката (ДФИ), създадено от държавата, за да отпуска заеми на банките.

Освен това Депозитната каса показва, че е способна самата тя да бъде антицикличен инвеститор и да мобилизира средствата за поддръжка на публичните инвестиции. Така тя въведе програма за подкрепа на инвестициите за 19 млрд. евро, включващи 3 компонента:

– Ангажимент за откупуване на 10 000 имота в строеж (ИС) за 1,6 млрд. евро, за се поддържа пазарът за недвижими имоти;

– Финансиране на двугодишен план за подем, включващ 100 000 допълнителни жилища, т.е. 6,7 млрд. евро;

– Въвеждане на допълнителни заеми за финансиране на инфраструктурата в размер на 8 млрд. евро, както и заеми за местните органи на самоуправление в размер на 2,7 млрд. евро.

На последно място Депозитната каса доказва, че може да остане дълготраен инвеститор. Въпреки кризата Депозитната каса продължи да инвестира в акции. Групата като цяло е инвестирала 4,1 млрд. евро през 2008 г., от които 2 млрд. за спасяване на френско-белгийската банка Дексия. Тази цифра от 4,1 млрд. евро не включва ангажимента от 10 млрд. евро, отпуснати от Депозитната каса за създаването на стратегическия инвестиционен фонд, независим фонд във френски стил, чието създаване бе по искане на президента на Републиката.

Тези намеси, които се отнасят до значителни суми – 56 млрд. евро, ако се съберат – са възможни поради специфичността на икономическия модел и управлението на Депозитната каса, които са ключовите точки за нейната сигурност и стабилност. Те увеличават ползата от Депозитната каса, съответстват на нейните мисии и ноу-хау и се вписват в историята на Депозитната каса в услуга на страната.

Депозитната каса в подкрепа на Висшия съвет на нотариата, за да се помогне на нотариалната професия да преодолее кризата с недвижимите имоти

Най-напред нека припомним ролята на Депозитната каса като банка на публичния сектор на правосъдието, за да разберем защо Депозитната каса се намесва в подкрепа на нотариалната професия за преодоляване на тази криза с недвижимите имоти.

Вече съм обяснявала на някои от вас, че системата на френското право дава специфична финансова отговорност на юридическите професии. Юридическите професии носят правна отговорност за актовете и договорите, които съставят и удостоверяват, както и за пълномощията, които им се предоставят, което съществува във всички европейски страни. Но те носят и финансова отговорност. Средствата, които се обменят при някои договори, поверените правомощия на тези професии или уреждането на спорове не са предмет на директно плащане между страните. Правният специалист е посредникът между страните. Той получава на специална сметка, открита на негово име, средствата на страната длъжник и прехвърля на

лична отговорност дължимото на страната кредитор.

Това във Франция се извършва от нотариусите, съдебните администратори и синдиките, които се намесват в управлението на предприятия, изпаднали в затруднено положение, и от съдебните изпълнители. Съответните средства представляват сериозни депозити от порядъка на 30 млрд. евро за всички професии, като основният поток от средства минава през нотариусите предвид естеството на тяхната дейност.

Значимостта на тези суми изисква да бъдат обект на особена защита, за да се гарантира абсолютна сигурност, както и условия за боравене със средствата, които да защитят регламентирани професии, на които са проверени, от конфликт на интереси. Ето защо Франция въведе ексклузивно право на депозиране на тези средства в Депозитната каса. Това ексклузивно право, освен сигурността и прозрачността при боравене със средствата, които гарантира на потребителите, позволява на Депозитната каса да разполага с постоянен ресурс, който допринася за сигурността на нейния икономически модел, и същевременно ѝ дава възможност да се мобилизира в пропорциите, които ви описах по-горе.

Нотариусите и Депозитната каса са тясно свързани чрез стремежа за сигурност, прозрачност и усъвършенстване на системата на френското право. Така Депозитната каса се намесва в нотариата, за да инвестира заедно с него в проекти за подобряване на постиженията на професията, и подпомага модернизиранието на нотариалните кантори със своята приспособена политика за заеми.

В период на криза с недвижимите имоти има два вида рискове за предотвратяване:

– Да се избегне явление, при което нотариусите, пристиснати от трудните икономически условия, спират да спазват правилата за боравене със средствата, като по този начин застрашат сигурността на тези средства.

– Да се избегне затварянето на кантори вследствие на кризата и да се окажем в ситуация на недостиг на нотариуси след излизане от кризата; това изисква сериозни инвестиции за ново отваряне на кантори, които могат да затворят поради липса на финансова подкрепа.

Тези два вида риск са още по-имплицитни поради факта, че днешната криза с недвижимите имоти, настъпила във Франция през есента, е без precedent:

– най-напред заради нейния произход, защото кризата с недвижимите имоти започна от финансовата криза и продължи заради икономическата криза, която породила масова липса на доверие в бъдещето;

– после заради нейния териториален обхват, защото засегна цялата територия на Франция, за разлика от предишните кризи, които засягаха предимно Париж и района на Лазурния бряг;

– и накрая заради нейната задълбоченост, тъй като кризата се прояви като свлачище, което доведе до брутален спад на сделките с близо 20% в края на 2008 г.

Предвид съотношението на оборота в нотариалната професия, свързана с пазара на недвижимите имоти, скоро във Висшия съвет на нотариата и Депозитната каса се зароди идеята, че трябва да се създаде механизъм за специализирана подкрепа. Този механизъм, създаден в края на 2008 г., съдържа 3 компонента:

– *Първо*, наблюдение на промяната в ситуацията на национално и регионално ниво. Така Депозитната каса и Висшият съвет редовно обменят данни, с които да се проследи промяната в положението на нотариусите регион по регион и да се адаптира впоследствие създаде-

ният план за финансова подкрепа на канторите;

– *Второ*, план за финансова подкрепа на канторите. Този план за подкрепа включва 3 мерки:

● Отсрочване на падежи за заемите за установяване на кантора. За да се установят, нотариусите във Франция трябва да придобият кантора и за целта вземат заем. Депозитната каса, в сътрудничество с Нотариалната асоциация за поръчителство, която е организация за взаимно поръчителство в професията, осигурява по-голямата част от този заем за установяване. Тези заеми са за големи суми и отсрочването на падежа е реална помощ за потърпевшите нотариуси;

● Конюнктурни заеми за подпомагане на канторите да възстановят своите средства или да финансират структурни мерки. Тези заеми са гарантирани от Нотариалната асоциация за поръчителство;

● Финансиране на мисиите по анализиране за нотариусите, които имат нужда от анализ, за да им се помогне да направят предварителен финансов план или план за реструктуриране.

– *Трето*, план за финансово подпомагане за наемане на стажант-нотариуси. И наистина, професията много е инвестирала в обучението на бъдещите нотариуси. В рамките на обучението си бъдещите нотариуси трябва да минат двугодишен стаж. В настоящите условия бъдещите нотариуси, пред ситуацията с недвижимите имоти, са затруднени при минаването на стажовете заради броя на засегнатите от кризата кантори. Този план за подпомагане цели да осигури за кантората стажант, чието възнаграждение през първите 6 месеца не се получава от кантората.

***

В заключение следва да се подчертаят общите ценности между френския нотариат и Депозитната каса. Те са вкоренени в историята на страната и дълбоко свързани със сигурността на правната и финансовата система, от които зависят ежедневно. Тези общи ценности ни позволяват да запазим заедно успешните постижения, макар и понякога при противоположните обстоятелства, които настъпват, като безпрецедентната жестока криза с недвижимите имоти, която започна през есента на 2008 г. и която е повод да засилим още повече връзките помежду си.

Първа нотариална спартакиада ВАРНА 2009 г.

От 24 до 27 септември 2009 г. курортният комплекс „Св. Константин и Елена“ се превърна в спортна столица на българските нотариуси. Домакин на форума бе спортният комплекс на гранд хотел „Варна“. 70 нотариуси, обединени в 6 отбора по регионални колегии, показаха завидна спортна форма и ентузиазъм. Провеждоха се турнири и състезания по футбол, волейбол, тенис на корт, тенис на маса, плуване и лека атлетика.

Още в четвъртък следобед, 24 септември, от цялата страна пристигнаха въодушевените състезатели и се посветиха на окомплектоване на специално поръчаните екипи с емблемата на Нотариалната камара. Екипите бяха дизайнерско решение на фирма „BURGELOF“ – за София в синьо-бяло, за да не възникнат конфликти между привържениците на „Левски“ и ЦСКА, Регионална колегия Пловдив – в жълто (връзката с канарчетата от „Ботев“ Пловдив е доста директна, но няма нищо лично срещу привържениците на Локомотив), Регионална колегия Бургас – в носталгични зелени оттенъци, един реверанс към Нефтохимик Бургас, Регионална колегия Велико Търново – във виолетово (феновете на Етър знаят защо), Регио-

нална колегия при Софийски апелативен съд – ярко, макар и емоционално неутрално оранжево, и домакините от Регионална колегия Варна – в моркосиньо. Провокативната покана за бар същата вечер беше разумно пренебрегната от въодушевените спортисти, за да запазят цялата си енергия за състезанията.

Сутринта на 25 септември беше особено тържествена. Под бодрите звуци на маршове, изпълнени от духовия оркестър на варненското музикално училище, по алеята на гранд хотел „Варна“ отборите дефилираха в целия пестроцветен блясък на спортните си костюми и настроение. Знамето на Р България бе издигнато от нотариус Александър Никитов – златен медалист по тенис на маса от VIII международна нотариална олимпиада в Полша. Председателят на Нотариалната камара Димитър Танев поздрави участниците и им пожела висок спортен дух и специално да пазят от контузии десните си ръце – основно оръдие на труда им.

Спартакиадата започна с турнира по футбол. Отборите на регионалните колегии Велико Търново, Варна, София и сборен отбор на Пловдив и Бургас играха по системата „всеки

срещу всеки“. Срещите бяха много оспорвани, а верните фенове създадоха истинска празнична обстановка на стадиона. Във финалния двубой Регионална колегия Велико Търново с отличната тактика на своя председател Денчо Денчев спечели срещу сборния отбор на РК Пловдив – РК Бургас с резултат 3:0. В спор за третото място домакините от РК Варна се наложиха над колегите от РК София с 5:3. Бяха определени и индивидуални призове: голмайстор на турнира – Красимир Анадолиев от РК София; най-добър нападател – Веселин Петров, най-добър вратар – Пламен Коев от РК Велико Търново, най-полезен играч – Йордан Павлов от РК Варна; най-атрактивен играч – Димитър Танев от РК София.

Турнирът по волейбол беше не по-малко емоционален. С всеотдайност и професионализъм отборите на РК Варна, РК София, РК Велико Търново и сборен отбор на РК Пловдив и РК Бургас оспорваха призовите места. На финала заслужено триумфира отборът на РК Варна, а за заелите второ място от РК София остана утехата от доброто представяне и надежда за реванш догодина. Бронзивите медали бяха спечелени от сборния отбор на РК Пловдив и РК Бургас. Бяха раздадени и индивидуални награди: за най-добър нападател – Боян Борисов от РК Варна; за най-добър разпределител – Александър Димитров от РК София; за най-полезен играч – Денчо Денчев от РК Велико Търново, и за най-комплексен играч – Светозар Йорданов от РК Пловдив.

В турнира по тенис на корт участваха 16 нотариуси (пълна схема „Мастърс“), разделени в 4 групи по 4 състезатели. Мачовете се проведоха по системата „всеки срещу всеки“, като победителите от групите се класираха за полуфиналите. Сетовите бяха много вълнуващи, с интересни обрати и динамика. На турнира изгря нова звезда на аматьорския тенис – нотариус Николай Дюлгеров от РК Варна, който на финала победи Антони Гетов от РК София. Третото място беше спечелено от Веско Петров от РК Пловдив. При дамите – само две участ-

Сутрините по време на спартакиадата бяха посветени на новия Семейен кодекс. Експертът в тази област, проф. д.ю.н. чл.-кор. Цанка Цанкова и преподавателят по нотариално право Красимир Димитров дадоха разяснения по основните моменти, свързани с имуществените отношения между съпрузите според новия Семейен кодекс. По-нататък поместваме доклада, изнесен от Красимир Димитров на семинара.

нички (но пък какви), като титлата грабна Десислава Караджова от РК Апелативен съд София, победила Катя Тодорова от РК Бургас. Успоредно с турнира на сингъл се проведе и турнирът по двойки. На финала двойката Светозар Йорданов/Веско Петров от РК Пловдив победи с много шанс Десислава Караджова от РК Апелативен съд София/Антони Гетов от РК София. На трето място се класира изненадващата двойка Румен Димитров РК София/Цветослав Лазаров РК Велико Търново.

В турнира по тенис на маса имаше един безспорен фаворит – нотариус Александър Никитов от РК Варна. Общият брой на участниците беше 10 и се играеше по системата на директните елиминации. Срещите бяха повече от оспорвани, а показаното ниво и спортен хъс – високи. Очаквано Александър Никитов спечели златния медал, на второ място остана Боян Борисов, а приятната изненада бе нотариус Красимир Катрафилов от РК

Велико Търново, заел третото място.

Състезанията по плуване се проведоха на 25-метров открит басейн и включваха дисциплините 50 м свободен стил и 50 м брус. При жените и в двете дисциплини се наложи Милена Илчева от РК Бургас. Непосредствено след нея се нареди Женья Джикова, която бе нашият представител в турнира по плуване на проведената през месец май в Долна Машана – Полша, VIII международна нотариална олимпиада. На трето място остана председателят на РК Бургас Станка Стайкова. При мъжете медалите бяха за РК София. Първи и в двете дисциплини стана Светлин Мекушински, втори – Румен Димитров, също наш представител на нотариалната олимпиада в Полша, трето място зае Георги Златев.

Състезанието по лека атлетика включваше само бягане на 1500 м мъже и жени. Очаквано, с оглед на дългогодишната си спортна кариера, първо място спечели Георги Златев от РК София. Второто място остана за Красимир Петков от РК Бургас, а Спасимир Хаджиангелов от РК Апелативен съд София (известен повече със скиорските си умения) зае третото място. При жените дистанцията от 1500 м бе пробягана единствено от Катя Тодорова от РК Бургас.

Любезните домакини от РК Варна, в лицето на своя председател Калоян Иванов и Александър Ганчев, както и Красимир Анадолиев от РК София, зам.-председател на Нотариалната камара, бяха положили много усилия, труд и талант за добрата организация на спортния форум. Състезанията се ръководиха от професионални съдии, а за здравето на участниците се грижеше 4-членен медицински екип от лекари.

Поантата на игрите бе награждаването на медалистите, което се проведе на официална вечеря в ресторанта на хотел „Долфин Марина“ в събота на 26 септември. Под звуците на песента „We Are The Champions“ бяха връчени медалите на призьорите, купите в колективните спортове, както и индивидуалните награди. Шоуто бе незабравимо, а празникът истински.

Игрите показаха, че нотариусите на Р България са не само високоерудирани професионалисти в областта на вещното право, но и хора с богата спортна култура и биография. Така бе запален спортният дух на Нотариалната камара и искрено се надявам на следващата спартакиада да има двойно повече участници. Колеги, времето е малко, започвайте подготовката още от сега!

Нотариус Антони Гетов

КЛАСИРАНЕ НА МЕДАЛИСТИТЕ В ПЪРВАТА НОТАРИАЛНА СПАРТАКИАДА ВАРНА 2009 г.

ТУРНИР ПО ФУТБОЛ

1. Регионална колегия ВЕЛИКО ТЪРНОВО
2. Сборен отбор на РК ПЛОВДИВ и РК БУРГАС
3. РК ВАРНА

ТУРНИР ПО ВОЙЛЕБОЛ

1. Регионална колегия ВАРНА
2. РК СОФИЯ
3. Сборен отбор на РК ПЛОВДИВ и РК БУРГАС

ТУРНИР ПО ТЕНИС НА КОРТ СИНГЪЛ МЪЖЕ

1. НИКОЛАЙ ДЮЛГЕРОВ – РК ВАРНА
2. АНТОНИ ГЕТОВ – РК СОФИЯ
3. ВЕСЕЛИН ПЕТРОВ – РК ПЛОВДИВ

ТУРНИР ПО ТЕНИС НА КОРТ СИНГЪЛ ЖЕНИ

1. ДЕСИСЛАВА КАРАДЖОВА – РК СОФИЯ АПЕЛАТИВНА
2. КАТЯ ТОДОРОВА – РК БУРГАС

ДВОЙКИ

1. ВЕСЕЛИН ПЕТРОВ и СВЕТОЗАР ЙОРДАНОВ – РК ПЛОВДИВ
2. ДЕСИСЛАВА КАРАДЖОВА – РК СОФИЯ АПЕЛАТИВНА, и АНТОНИ ГЕТОВ – РК СОФИЯ
3. РУМЕН ДИМИТРОВ – РК СОФИЯ, и ЦВЕТОСЛАВ ЛАЗАРОВ – РК ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ТУРНИР

ПО ТЕНИС НА МАСА

1. АЛЕКСАНДЪР НИКИТОВ – РК ВАРНА
2. БОЯН БОРИСОВ – РК ВАРНА
3. КРАСИМИР КАТРАФИЛОВ – РК ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ТУРНИР ПО ПЛУВАНЕ

ЖЕНИ СВОБОДЕН СТИЛ - 50 м

1. МИЛЕНА ИЛЧЕВА - РК БУРГАС
2. ЖЕНЯ ДЖИКОВА - РК СОФИЯ
3. СТАНКА СТАЙКОВА - РК БУРГАС

ЖЕНИ БРУС - 50 м.

1. МИЛЕНА ИЛЧЕВА - РК БУРГАС
2. ЖЕНЯ ДЖИКОВА - РК СОФИЯ
3. СТАНКА СТАЙКОВА - РК БУРГАС

МЪЖЕ БРУС - 50 м

1. СВЕТАЛИН МЕКУШИНСКИ - РК СОФИЯ
2. РУМЕН ДИМИТРОВ - РК СОФИЯ
3. ГЕОРГИ ЗЛАТЕВ - РК СОФИЯ

МЪЖЕ СВОБОДЕН СТИЛ - 50 м

1. СВЕТАЛИН МЕКУШИНСКИ - РК СОФИЯ
2. РУМЕН ДИМИТРОВ - РК СОФИЯ
3. ГЕОРГИ ЗЛАТЕВ - РК СОФИЯ

ТУРНИР ПО ЛЕКА АТЛЕТИКА

БЯГАНЕ 1500 м МЪЖЕ

1. ГЕОРГИ ЗЛАТЕВ - РК СОФИЯ
2. КРАСИР ПЕТКОВ - РК БУРГАС
3. СПАСИМИР ХАДЖИАНГЕЛОВ - РК СОФИЯ АПЕЛАТИВНА

БЯГАНЕ 1 500 м ЖЕНИ

1. КАТЯ ТОДОРОВА - РК БУРГАС

Журналистката Богдана Лазарова, добър приятел на Нотариалната камара, която нееднократно е отразявала прояви от живота на нотариусите, издаде своята втора книга

На 1 октомври 2009 г. журналистката от Дарик радио Богдана Лазарова представи втората си книга „Държавна сигурност и изчезналите съкровища“. В книгата, отпечатана от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“, са включени журналистическите ѝ разследвания за създадените от Държавна сигурност канали за антики, в което се разкрива кои партийни величия от онова време са се занимавали с иманярство, за изнесено средновековно съкровище по наркочанали на бившата групировка СИК, за насилствената македони-

зация на 310 000 българи в Пиринския край в периода 1946–1948 г., за военния преврат, за българските тайни, пазени в Секретния архив на Русия. В уникалното издание могат да се намерят още отговори на въпросите – бил ли е писателят Георги Марков сътрудник на специалните служби и стои ли шофьор на ЦК на БКП зад прословутия случай с българския чадър. На премиерата на книгата в ресторант Shades of Red на Гранд хотел София дойдоха освен главният прокурор Борис Велчев, председателят на Върховния административен съд

Константин Пенчев, председателят на Нотариалната камара Димитър Танев и ръководството на камарата, зам.-министърът на вътрешните работи Павлин Димитров, зам.-министърът на културата Тодор Чобанов, директорът на Агенция Митници Ваньо Танов, магистрати, журналисти и общественици, а премиерът Бойко Борисов и министърът на правосъдието Маргарита Попова изпратиха специални поздравителни адреси.

На 11 август 2009 г. Нотариалната камара на Република България се сдоби с нов дом

Съгласно Решение на Общото събрание от 2004 г. и Решение на Съвета на нотариусите от 03.08.2009 г. бе закупен офис в новопостроената модерна административна сграда, находяща се на ул. „Опълченска“ 46-48. Офисът е самостоятелен на етаж и се състои от 10 напълно завършени помещения. Офисът е изцяло с лице към ул. „Опълченска“, намира се на 10 мин пеша от настоящия офис на Нотариалната камара, на 200 м от централния бул. „Тодор Александров“ и на 400 м от МОЛ – София.

Офисът е не само хубав, представителен или функционален – той има всички тези характеристики и точният термин, с който може да се определи и назове, е ПРЕКРАСЕН! От него се открива панорама към близката поддържана градска градина, църквата „Св. Николай“ (да ни пази Бог, както ни е пазил досега!) и Витоша.

По повод постъпило в Нотариалната камара запитване от нотариус Димитър Лахтев от Ямбол относно „компетентен ли е нотариусът да удостовери връчване на покана при условията на чл. 47, ал. 5 във вр. с ал. 1, 2 и 3 от ГПК, респ. чл. 50, ал. 2 и 4 от ГПК, или това може да реши само съдът? Ако отговорът е отрицателен, какви са надлежните действия, които трябва да извърши нотариусът, за да бъдат правилно релевантни за съда при отнасянето на спора до него?“, помолихме Красимир Димитров, преподавател по нотариално право да коментира въпроса.

СТАНОВИЩЕ

от Красимир Любенов Димитров
(преподавател по нотариално право, СУ „Св. Климент Охридски“,
член на Комисията за защита на личните данни)

След влизане в сила на новия Гражданско-процесуален кодекс, особена актуалност в нотариалната практика придоби въпросът – компетентен ли е нотариусът да удостоверява връчване на нотариална покана при условията на чл. 47, ал. 5 във връзка с ал. 1, 2 и 3 от ГПК, респ. чл. 50, ал. 2 и 4 от ГПК, или това може да реши само съдът.

За съжаление, новият ГПК, не дава категоричен отговор на този въпрос. Основната причина за това е, че макар да съществуваша в практиката много проблеми относно нотариалните покани, те не бяха законодателно разрешени, като новият чл. 592 ГПК е абсолютно аналогичен с отменения чл. 488 от стария ГПК. С други думи, правната уредба на нотариалната покана е същата, без да се разрешат законодателно някои въпроси относно начина на извършването ѝ, нотариалните действия и удостоверяването.

Независимо от това, смятам, че на поставения въпрос може да се даде категоричен положителен отговор, като аргументите за това се съдържат в самия ГПК, а не единствено с оглед преграждащата норма на чл. 50 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност (ЗННД).

Моето становище е, че нотариусът не само може, но е и длъжен да извърши нотариалното удостоверяване при условията на чл. 47, ал. 5 ГПК, когато предпоставките затова са налице.

Най-напред следва да отбележим, че проблем с връчването на нотариалната покана не би имало, ако нейният адресат се намира на посочения в поканата адрес и лично я получи. Абсолютно същото е положението, ако адресатът не се намира на адреса, но поканата се получи от друго лице, което е съгласно да я приеме (чл. 46 ГПК) или бъде приета от работник или служител, когато адресатът е търговец или юридическо лице (чл. 50, ал. 3 ГПК).

На практика обаче са възможни поне още две хипотези:

Първо, адресатът на поканата да не бъде намерен на посочения адрес и да не се намери

лице, което да е съгласно да получи поканата.

Второ, да не е осигурен достъп до недвижимия имот на съответния адрес.

В тези случаи, с оглед законосъобразното извършване на производството, нотариусът е длъжен да извърши действията по чл. 47, ал. 1 ГПК. В уведомлението по чл. 47 трябва да се посочи, че поканата се намира в канцеларията на нотариуса, в неговата нотариална кантора и може да бъде получена в двуседмичен срок.

На следващо място трябва да се приложат ал. 3 и 4 на чл. 47 – на молителя да бъде указано да представи справка за адресната регистрация на адресата на поканата. Разбира се, тук веднага може да се постави чисто практическият въпрос – как ще се снабди молителят с такава справка. При съдебното производство съдът може да предостави на ищеца съдебно удостоверение, чрез което той да се снабди с друго такова от служба „ГРАО“, от което да е видно какъв е адресът – настоящ или постоянен на ответника. Категорично мога да заявя, че същото правило може да се приложи и в нотариалните производства. Няма никаква правна пречка нотариусът да предостави удостоверение на молителя, което да му послужи пред териториалните подразделения на ГД „ГРАО“ за получаване на нужната информация. Това напълно съответства и с изискванията относно достъпа до лични данни, установени в Закона за защита на личните данни. И евентуален отказ от служители на „ГРАО“ би бил незаконосъобразен.

По мое мнение значително по-ефективно би било друго. Ако се осигури достъп на всички нотариуси поне до локалната база данни „Население“ на ЕСГРАОН, нужната информация относно адреса би могла съвсем лесно и бързо да се представи на молителя от самия нотариус. Това би разсеяло съмненията относно истинността на адреса и пребиваването на адресата на съдия. Що се касае до юридически лица и търговци, с оглед публичността на Търговския регистър, информацията би могла по-бързо да се получи. Проблеми при тези

адресати възникват тогава, когато юридическото лице е напуснало адреса си, а новият все още не е вписан в регистъра.

Когато адресатът на поканата не се яви в посочения законов срок да я получи в канцеларията на нотариуса и е безспорно установено, че адресът му е актуален, то тогава нотариусът извършва удостоверяването, като отбелязва върху всеки един от екземплярите на поканата, че тя е била съобщена на лицето, до което се отнася, при условията на чл. 47 ГПК. След това нотариусът предава единия екземпляр на молиателя, подрежда втория в книгата, а относно третия, смятам, че следва да продължи да се съхранява при нотариуса.

Според мен, прилагайки по аналогия правилата на ГПК при липсата на специални относно нотариалната покана, така е законосъобразно да се извърши това производство. Всичко друго би омаловажило ролята на нотариуса, който макар да не е лице, включено в съдебната система, изпълнява възложени му от държавата публични функции.

В заключение, не мога да приема, че съществува удостоверяване „невръчване на поканата“. При действащия ГПК е възможно производството да не се извърши, ако не съществува адресат, но не и по причина, че той не може да бъде открит, няма кой да приеме поканата или е осуетил достъпа до мястото на връчването ѝ.

Административно производство по реда на чл. 38 от Закона за защита на личните данни

На 5 март 2009 г. в Нотариалната камара се получи писмо от Комисията за защита на личните данни, с което писмо ни препращаха жалбата на нот. Стелиана Костадинова-Събева, вписана под номер 446 в регистъра на Нотариалната камара, с район на действие РС Варна. Предлагаме на вашето внимание копие от жалбата, становището на председателя на Нотариалната камара Д. Танев и решението на КЗЛД.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

София 1431
Бул. „Акад. Иван Евстратиев Гешов“ № 15

Тел: 915 3515; Факс: 915 3525
e-mail: kzid@cpdp.bg

Изх. № И-678
Дата 27.02.2009 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НОТАРИАЛНАТА КАМАРА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Г-ЖА ЕЛЕНА ЕЛЕНКОВА
1000 СОФИЯ, УЛ. „ПИРОТСКА“ № 7, ЕТ.5

Относно:

Жалба, рег. № Ж-15/13.02.2009 г. от нотариус рег. № 446 Стелиана Александрова Костадинова-Събева с район на действие Варненски районен съд срещу Национална агенция за приходите

УВАЖАЕМА Г-ЖО ЕЛЕНКОВА,

Във връзка с образувано административно производство в Комисията за защита на личните данни, на основание чл. 36, ал. 2 от Административно-процесуалния кодекс, моля в 7-дневен срок да изразите становище във връзка преценка по допустимостта на жалбата от Стелиана Александрова Костадинова-Събева срещу Национална агенция за приходите.

В случай че желаете да се запознаете с материалите по жалбата, Ви уведомяваме, че те са на разположение в деловодството на Комисията, в работно време от понеделник до петък от 9.00–12.00 и 13.00 – 17.30 часа.

Приложение:

Заверено копие на жалба, рег. № Ж-15/13.02.2009 г. от Стелиана Александрова Костадинова-Събева.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:
(ВЕНЕТА ШОПОВА)

ДО
КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

ЖАЛБА

От нотариус
Стелиана Александрова Костадинова-Събева
рег. № 446 на Нотариалната камара,
с район на действие ВРС
Адрес гр. Варна, ул. „Георги Бенковски“ № 11, ет. 1, ап. 1

Срещу
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ТЕРИТОРИАЛНА ДИРЕКЦИЯ – ВАРНА
адрес гр. Варна, ул. „Осми приморски полк“ 128

на основание чл. 10, ал. 1, т. 7 от ЗЗЛД

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

От 01.04.2000 г. съм нотариус с рег. № 446 на Нотариалната камара, с район на действие Варненски районен съд. Оттогава и в това ми качество съм регистрирана по БУЛСТАТ с №103527247.

На 02.02.2009 г. подадох заявление за регистрация по ЗДДС като нотариус с идентификационен номер по БУЛСТАТ 103527247.

Въпреки изричните ми настоявания пред представители на ТД на НАП гр. Варна, на 09.02.09 г. ми бе издадено удостоверение за регистрация с идентификационен № по ДДС BG5601231094, който възпроизвежда личните ми данни, съдържащи се в единния ми граждански номер. При издаването на всяка сметка/фактура като нотариус съм задължена да вписвам за идентификационен номер по ДДС собствения си ЕГН, който става достояние на всяко трето лице и дава възможност за злоупотреба с личните ми данни, които са обект на нормативна защита съгласно ЗЗЛД.

Нотариалната дейност представлява упражняване на публичнодържавни функции, осъществяването на които не следва да накърнява личните ми права като гражданин на Република България, особено след присъединяване на страната ни към Европейския съюз.

С оглед изложеното моля да постановите решение, с което да уважите жалбата и дадете задължително предписание на ответната страна да отмени регистрацията по ЗДДС със записване на личния ми ЕГН за идентификационен номер и да извърши регистрацията ми с идентификатор по БУЛСТАТ.

Прилагам копие от ЕИК по БУЛСТАТ и удостоверение за регистрация по ЗДДС.

С уважение: /п/

СТАНОВИЩЕ

Относно: Жалба, Ваш рег. № Ж-15/13.02.2009 г. от нотариус Стелиана Костадинова-Събева с рег. № 446 с район на действие Варненски районен съд срещу Националната агенция за приходите

УВАЖАЕМА Г-ЖО ШОПОВА,

Във връзка с получено в Нотариалната камара писмо с Ваш изх. № И-678 от 27.02.2009 г. и наш вх. № 272/05.03.2009 г. относно образувано административно производство в Комисията за защита на личните данни по жалба от нотариус Стелиана Костадинова-Събева, Нотариалната камара смята, че жалбата на нотариус Стелиана Костадинова-Събева срещу Националната агенция за приходите е допустима, тъй като Комисията е сезирана при нарушаване на правата на нотариуса по Закона за защита на личните данни в срок, посочен в чл. 38, ал. 1 от ЗЗЛД, а именно – до една година от узнаване на нарушението, но не по-късно от пет години от извършването му. В чл. 2, ал. 1 от ЗЗЛД е дадено легалното определение на термина „лични данни“: „Лични данни са всяка информация, отнасяща се до физическо лице, което е идентифицирано или може да бъде идентифицирано пряко или непряко чрез идентификационен номер или чрез един или повече специфични признаци“. Следователно ЕГН на нотариус Стелиана Костадинова-Събева представлява лични данни на физическото лице, които са обект на защита по същия закон. Нотариусът, като лице упражняващо свободна професия, е данъчно задължено лице съгласно чл. 2, ал. 2 от ЗДДС. Като такова с вписването му в регистъра, воден от Националната агенция за приходите, нотариусът получава идентификационен номер за целите на ДДС, пред който е поставен знакът „BG“. В пар. 1, ал. 1, т. 1 и т. 4 на Допълнителни разпоредби от Правилника за прилагане на Закона за данък върху добавената стойност (ППЗДДС) е дадено определение за идентификационен номер:

§ 1. (1) (Предишен текст на § 1 – ДВ, бр. 3 от 2007 г., в сила от 01.01.2007 г.) За целите на този правилник:

1. „Идентификационен номер“ е:

а) единен идентификационен код по търговския регистър – на вписаните в търговския регистър лица;

б) единният идентификационен код по БУЛСТАТ – на вписаните в регистър БУЛСТАТ

лица;

в) единният граждански номер или личният номер на чужденец – на физическите лица, които не са вписани в търговския регистър, съответно в регистър БУЛСТАТ;

г) (предишна втора б. „в“ – ДВ, бр. 101 от 2006 г.) служебният номер по чл. 84, ал. 3 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс за лицата, различни от тези по букви „а“–„в“ и които са задължени лица по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

.....

4. (нова – ДВ, бр. 101 от 2006 г.) Идентификационен номер за целите на ДДС по чл. 94, ал. 2 от Закона на регистрираните по закона лица е идентификационният номер по т. 1, пред който е поставен знакът „BG“.

Нотариус Стелиана Костадинова-Събева е вписана в регистъра на Нотариалната камара на 25.03.2000 с рег. № 446 и с район на действие – съдебен район на Варненски районен съд. Нотариусът посочва в жалбата си до Комисията за защита на личните данни, че от 01.04.2000 г. в качеството си на нотариус е регистрирана по БУЛСТАТ с № 103527247. Следователно нотариусът попада в хипотезата на горе посочения § 1, ал. 1, т. 1, буква „б“ от ДР на ППЗДДС. На 02.02.2009 г. нотариус Стелиана Костадинова-Събева е подала заявление за регистрация по ДДС като нотариус с идентификационен номер по БУЛСТАТ 103527247. На 09.02.2009 г. на нотариус Стелиана Костадинова-Събева е издадено удостоверение за регистрация по ДДС от ТД на НАП гр. Варна с идентификационен номер по ДДС BG5601231094, който възпроизвежда личните ѝ данни, съдържащи се в единния граждански номер на нотариуса и против волята на същия. При упражняване на нотариална дейност нотариусът издава сметка/фактура по образец съгласно приложение № 4 от Наредба № 32 за служебните архиви на нотариусите и нотариалните кантори във връзка с чл. 89 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност. Като нотариус Стелиана Костадинова-Събева е задължена при издаването на всяка сметка/фактура да

вписва за идентификационен номер по ДДС собствения си ЕГН, който става достояние за всяко трето лице и дава възможност за злоупотреба с личните ѝ данни – обект на защита по ЗЗЛД. Нотариалната дейност представлява упражняване на публични функции, делегирани от държавата на нотариуса в качеството му на длъжностно лице, осъществяването на които не следва да накърнява личните права на нотариуса като гражданин на Р България и Европейския съюз.

С оглед на изложеното считам, че жалбата на нотариус Стелиана Костадинова-Събева е основателна и Комисията за защита на личните данни

следва да постанови решение, с което да даде задължителни предписания на ТД на НАП гр. Варна да отмени регистрацията по ДДС със записването на личния ЕГН на нотариуса за идентификационен номер и да извърши регистрацията с идентификатора по БУЛСТАТ на нотариус Стелиана Костадинова-Събева.

С УВАЖЕНИЕ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
СЪВЕТА НА НОТАРИУСИТЕ
НА НОТАРИАЛНАТА КАМАРА:

Димитър Танев

РЕШЕНИЕ

№ 15/ 08.07.2009 г.

Комисията за защита на личните данни (КЗЛД) в състав: председател: Венета Шопова и членове Валентин Енев и Мария Матева на открито заседание, проведено на 8 юли 2009 г., на основание чл. 10, ал. 1, т. 7 от Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД), разгледа по същество жалба с рег. № Ж-15/13.02.2009 г. от Стелиана Александрова Костадинова-Събева срещу Министерство на финансите и Национална агенция по приходите.

Административното производство е по реда на чл. 38 от Закона за защита на личните данни.

В чл. 30, ал. 1 от ПДКЗЛДНА са определени реквизитите, които трябва да съдържа жалбата, с която физическите лица сезират Комисията за нарушения на техните права по ЗЗЛД. Жалбата отговаря на нормативно установените изисквания, поради което се явява редовна.

Жалбата е подадена в срок, от надлежна страна, при наличие на правен интерес, поради което е обявена за процесуално допустима с решение на КЗЛД от 8 април 2009 г.

Приложимостта на Закона за защита на личните данни е свързана със защита на физическите лица във връзка с обработването на техните лични данни от лица, имащи качество на администратори на лични данни, по смисъла на легалната дефиниция на чл. 3 от ЗЗЛД. Това изискване се явява абсолютна процесуална предпоставка, с оглед на която следва да се пре-

цени допустимостта на жалбата. В конкретния случай жалбата е насочена срещу юридическо лице Национална агенция по приходите, което е администратор на лични данни по смисъла на закона.

Стелиана Събева твърди в жалбата си, че като действащ нотариус от 1 април 2000 г. е регистрирана под номер 446 в Нотариалната камара, с район на действие Варненски районен съд. В изпълнение на служебните си задължения е регистрирана по Булстат с номер 103527247. На 2 февруари 2009 г. е подала заявление за регистрация по Закона за данък добавена стойност. Регистрирана е с идентификационен номер В05601231094 по ДДС, който възпроизвежда единния ѝ граждански номер, представляващ лични данни. При издаването на всяка сметка (фактура) жалбоподателката е задължена да вписва за идентификационен номер по данък добавена стойност единния си граждански номер, който по този начин става достояние на всяко трето лице и е предпоставка за злоупотреба с личните ѝ данни. В жалбата се сочи, че нотариалната дейност представлява упражняване на публични функции, осъществяването на които не следва да накърнява личните ѝ права като гражданите на Република България. С жалбата се иска да се постанови решение, с което да се уважи жалбата и да се издаде задължително предписание на ответната страна да

отмени регистрацията по Закона за данък добавена стойност чрез вписване на единния ѝ граждански номер за идентификационен и да извърши регистрацията ѝ с идентификатор по Булстат.

Като заинтересована страна в производството е конституиран председателят на Съвета на нотариусите на Нотариалната камара на Република България. Становището на заинтересованата страна по жалбата е, че е допустима и основателна като се иска от Комисията да постанови решение, с което да се дадат задължителни предписания на ТД на НАП гр. Варна да отмени регистрацията по ДДС със записване на единния граждански номер на жалбоподателката и да бъде регистрирана с идентификатора по Булстат.

Становището от министъра на финансите, обективирано в писмо изх. № 24-28-208/18.03.2009 г., е, че кодът по Булстат на физическите лица, упражняващи свободни професии, е десетзначен и съвпада с единния граждански номер, съответно с личния номер на чужденеца. Изключение от това правило правят лицата, вписани в Единния регистър за идентифициране на стопанските и други субекти, които осъществяват дейност на територията на Република България преди влизане в сила на Закона за регистър Булстат. Тези лица, съгласно §2 от ПЗР на Закона за регистър Булстат, се смятат вписани в регистър Булстат, запазвайки полученния идентификационен код, съобразно Закона за статистиката. Вписването на лицата в специалния регистър за облагането с ДДС по реда на чл. 94 от ЗДДС е особено регистрационно производство, поради което идентификационният номер за целите на ДДС е определен в § 1, ал. 1, т. 1 от ДР на ППЗДДС.

В открито заседание на Комисията за защита на личните данни, проведено на 29 април 2009 г. в присъствието на страните в административното производство, е взето решение на основание чл. 44, ал. 1 от АПК да се изискат становища по жалбата от Министерски съвет и от Агенция по вписванията. За събирането на тези доказателства, разглеждането на жалбата по същество е отложено за 27 май 2009 г., за която дата страните са редовно уведомени. С оглед нормата на чл. 175 от ЗДДС с писмо изх. № 37-00-191/17.06.2009 г. е изпратено становището от министъра на финансите като автор на ППЗДДС.

Становището на Агенция по вписванията,

обективирано в писмо изх. № 01-00-13/25.05.2009 г., е, че след като нотариус Събева има код по Булстат, който е различен от единния ѝ граждански номер, попада в хипотезата на §2 от ПЗР на Закона за регистър Булстат и следва да запази този код.

Изисканото допълнително становище от министъра на финансите се припокрива с първоначалното и се изразява мнение, че идентификационният номер за физическите лица не трябва да съвпада с единния им граждански номер, то следва да си извърши законодателна промяна в тази насока.

За заседанието, проведено на 27 май 2009 г. на КЗЛД, страните в административното производство са редовно и своевременно уведомени. Жалбоподателката нотариус Стелана Събева се явява лично, ответната страна – директорът на НАП се представлява от главен юрисконсулт Петя Миладинова с пълномощно № 381/29.04.2009 г. Дадена е думата на страните по същество.

Оспорващата нотариус Събева моли жалбата ѝ да бъде уважена и да се дадат задължителни предписания на НАП Варна в насока регистрацията ѝ по ДДС да бъде извършена по съществуващия Булстат номер. Съображенията ѝ за това са, че регистрацията по Булстат е направена преди изменение на Закона за Булстат и той няма обратно действие. Счита, че следва да се приложи в нейния случай разпоредбата на буква „б“ от ДР на Правилника за прилагане на Закона за данък върху добавената стойност, а не разпоредбата на буква „г“, тъй като тя се отнася за лица, които не са били регистрирани по Булстат. Като аргумент подкрепящ тезата ѝ изтъква, че Правилникът е подзаконов нормативен акт и като такъв не може да противоречи на акт от по-висока степен, какъвто е Законът за защита на личните данни.

Представителят на ответната страна се присъединява към становището на жалбоподателката и счита, че е налице противоречие между действащите нормативни актове. Изразява мнение, че с произнасянето си по конкретната жалба Комисията за защита на личните данни няма да разреши това противоречие.

В качеството си на административен орган и във връзка с необходимостта от установяване истинността по случая, като основен принцип в процесуалното производство, съгласно чл. 7 от Административно-процесуалния кодекс (АПК),

изискващ наличието на установени действителни факти от значение за случая, имайки предвид представените писмени доказателства и изразени становища, Комисията приема, че разгледана по същество жалбата е основателна.

Комисията за защита на личните данни е независим държавен орган, който осъществява защитата на лицата при обработването на техните лични данни и при осъществяването на достъп до тези данни, както и контрол по спазването на Закона за защита на личните данни. Целта на закона е да гарантира неприкосновеността на личността и личния живот на физическите лица чрез осигуряване на защита при неправомерно обработване на свързаните с тях лични данни в процеса на свободно движение на данните.

Правомощието на Комисията за защита на личните данни да разглежда жалби срещу актове и действия на администраторите на лични данни, с които се нарушават правата на физическите лица, са регламентирани в чл. 10, ал. 1, т. 7 от ЗЗД.

В качеството си на физическо лице нотариус Стелиана Събева е сезирала КЗД срещу действията на НАП, администратор на лични данни по смисъла на чл. 3, ал. 1 от ЗЗД, изразяващи се в регистрирането ѝ по ДДС с идентификационен номер, възпроизвеждащ единния граждански номер със знак отпред „BG“. Във връзка с упражняване на свободната професия нотариус личните данни на жалбоподателката стават достояние на всяко трето лице и дава възможност за злоупотреба с личните ѝ данни, които са обект на защита по ЗЗД.

Администраторът на лични данни НАП, ответник по жалбата и произтичащите от това задължения, е подал заявление № 3-1030855/18.08.2008 г. за регистрация във водените от КЗД съгласно чл. 10, ал. 1, т. 2 от ЗЗД и е заявила, че води тридесет броя регистри на лични данни.

Приложението на Закона за защита на личните данни се обвързва с обработването на информация, представляваща „лични данни“ по смисъла на легалната дефиниция на чл. 2, ал. 1. Лични данни са всяка информация, отнасяща се до физическото лице, което е идентифицирано или може да бъде идентифицирано пряко или непряко чрез идентификационен номер или чрез един или повече специфични признаци. В случай че се предостави информация, съдържаща лични данни в по-голям обем от този, който

е достатъчен, за да бъде еднозначно идентифицирано лицето, е необходимо да се установи кръгът на лицата, които ще обработват тези данни, както и в какво качество – на администратор на лични данни по смисъла на чл. 3 от ЗЗД или като обработващ личните данни – чл. 24 ЗЗД. И в двата случая обработването на лични данни следва да се подчинява на принципите, залегнали в чл. 2, ал. 2 от ЗЗД, и при наличието на условията на чл. 4, ал. 1 от същия закон. Основно правило е личните данни, които се обработват, да бъдат пропорционални и съотнесими на целите, за които се обработват.

В изпълнение на разпоредбата на §1, ал. 1, т.1, буква „в“ от ДР на ППЗДДС ТД на НАП гр. Варна е дала десетзначен идентификационен номер по ДДС на нотариус Събева, който се сформира от единния ѝ граждански номер, като пред него се поставя абривиатура „BG“. Администраторът на лични данни не се е съобразил с §2 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за регистър на Булстат, която разписва, че лицата по чл. 3, вписани до влизането в сила на този закон в Единния регистър за идентифициране на стопанските и други субекти, които осъществяват дейност на територията на Република България съгласно Закона за статистиката, се смятат вписани в регистъра по този закон и запазват идентификационния си код. В чл. 3, ал. 1, т. 9 от цитирания закон са визирани физическите лица, упражняващи свободна професия.

Йерархичността е най-характерната черта на системата на нормативните актове. Йерархията на нормативните актове е динамично и исторически променливо явление. Като цяло тя зависи от вида и значимостта на държавния орган, който постановява съответния нормативен акт и се определя от юридическата сила на нормативния акт – колкото по-голяма юридическа сила има, толкова по-високо стои в йерархията. Най-високо стои Конституцията на Република в България (КРБ), след конституцията са международните договори, които отговарят на изискванията на чл. 5, ал. 4 от Конституцията. Веднъж станали част от вътрешното ни право, те се нареждат след конституцията и над законите. Международните договори се прилагат с приоритет пред законите. Най-накрая са подзаконовите нормативни актове, те имат най-малка юридическа сила в сравнение с останалите. При противоречие на различни нормативни актове се

прилага този, който стои по-високо в йерархията. Подзаконовите нормативни актове се издават от централните органи на държавната власт, които са упълномощени за това. Подзаконовите нормативни актове се издават въз основа и за прилагане на закона. Целта на подзаконовите нормативни актове е да детайлизират и доразвият нормативната уредба, определена от закона. Предвидена е правна възможност всеки правен субект, имащ правен интерес да оспори законосъобразността на който и да е подзаконов нормативен акт, без ограничения във времето. По отношение на законите такава правна възможност не е предвидена, което произтича от положението им в йерархичната система на нормативните актове.

При постановяване на решенията по административни производства, образувани по жалби на физически лица срещу администратори на лични данни, Комисията се съобразява с принципите, залегнали в АПК. Основен принцип в административното производство е залегнал в разпоредбата на чл. 5, която определя, че в случаите, когато постановление, правилник, наредба, инструкция или друг подзаконов нормативен акт противоречат на нормативен акт от по-висока степен, се прилага по-високият по степен акт.

Разгледана по съществуването си, регистрацията по ДДС представлява административно производство, което започва с подаване на молба от данъчно задълженото лице и приключва с индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21, ал. 2 от АПК, изразяващ се в регистрацията и даването на идентификатор по ДДС. Комисията за защита на личните данни не е овластена от закона да осъществява контрол по законосъобразността на този вид актове и настоящото решение не е в този смисъл.

Идеята на законодателя е не да осуети достъпа до информация, съдържаща лични данни, а този достъп да се извършва по начин, че да бъдат гарантирани правата на физическите лица от неправомерно обработване на лични данни. С акта, постановен от ТД на НАП гр. Варна, косвено се нарушават разпоредбите ЗЗЛД, изразяващо се в неправомерно обработване на лични данни на физическото лице, чрез разпространяване на тези данни до неограничен кръг лица, които не са администратори на лични данни и не са налице предпоставките на чл. 4, ал.1 от ЗЗЛД. Комисията за защита на личните данни е

овластеният орган, който следи за спазване на Закона за защита на личните данни, поради което е компетентният орган да се произнесе по жалбата на нотариус Стелиана Събева, доколкото с този акт се нарушава неприкосновеността на личността и на личния ѝ живот.

С оглед изложеното, Комисията счита, че извършената регистрация, която по своята същност представлява обработване на лични данни, според дефиницията на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗЛД е неправомерно, поради което на основание чл. 10, ал. 1, т. 7 и чл. 4, ал. 2 във връзка с изискванията на чл. 2, ал. 1 от ЗЗЛД

РЕШИ:

I. Уважава жалба с рег. № Ж-15/13.02.2009 г. от Стелиана Александрова Костадинова-Събева срещу Национална агенция по приходите.

II. На основание чл. 10, ал. 1, т. 5 от ЗЗЛД издава следното задължително предписание:

Вдномесечен срок от получаване на настоящото решение администраторът на лични данни Национална агенция по приходите да отмени регистрацията по ЗДДС на нотариус Стелиана Събева със записване на единния ѝ граждански номер със знак „BG“ и да извърши регистрацията с идентификатор по Булстат.

Задължава администратора на лични данни да уведоми Комисията за защита на личните данни за изпълнението на задължителното предписание, като изпрати копие на удостоверението за регистрацията по ДДС на жалбоподателката.

Решението да се съобщи на заинтересованите лица по реда на АПК.

Настоящото решение подлежи на обжалване в 14-дневен срок от връчването му чрез Комисията за защита на личните данни пред Върховен административен съд на Република България.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: .....
(Венета Шопова)

ЧЛЕНОВЕ: .....
(Валентин Енев)

.....
(Мария Матева)

ИМУЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ СЪПРУЗИТЕ ПО НОВИЯ СЕМЕЕН КОДЕКС*

1. Увод

В цялото историческо развитие на българското семейно право до 1968 г. имуществените отношения между съпрузите са се уреждали с режим на разделност. Всичко, което се придобива по време на брака, е притежание на този от съпрузите, на чието име е придобито, а ако е придобито на името на двамата, между тях възниква обикновена гражданска съсобственост. Първият Семейен кодекс от 1968 г. въвежда съпругеската имуществена общност върху движимите и недвижимите вещи, придобити по време на брака със съвместен принос на съпрузите, независимо на чие име са придобити.

Режимът на имуществените отношения е комбиниран – освен общите имущества съществуват и лични такива, но е императивен. Кодексът изчерпателно определя кои имущества са общи и кои лични и не допуска никакви уговорки между съпрузите, които му противоречат. Същият императивен режим се установява и с новия Семейен кодекс от 1985 г. Той разширява обхвата на общите имущества, като освен вещните права включва и паричните влогове, и то с обратна сила.

След 1989 г. настъпиха демократични промени, през 1990 г. бяха отменени първите две глави на Закона за собствеността на гражданите, на следващата година се прие нов Търговски закон, внесоха се промени в редица закони от действащото законодателство. Семейният кодекс продължаваше да е същият, независимо от обстоятелството, че съществуваше единодушие най-малко по въпроса за необходимост от промяна на императивния режим на уреждане на имуществените отношения между съпрузите. Сериозен опит да се приеме нов Семейен кодекс беше направен през 2001 г., когато изготвеният проект бе внесен в Народното събрание, приет на първо четене, а при разглеждането му на второ четене бяха приети текстове до раздела за имуществените отношения на съпрузите.

След това излезе от зала и до края на мандата на Народното събрание не беше разглеждан отново. Историята почти щеше да се повтори през 2009 г., но буквално през последните работни дни на 40-ото Народно събрание бе приет на второ четене новият Семейен кодекс. Бе предвиден по-голям срок за узнаване – влизането му в сила бе на 1 октомври 2009 г.

2. Основни положения относно имуществените отношения между съпрузите

Новият Семейен кодекс предвижда изменения във всички институти на семейното право. Нови положения има както при сключване на брака и неговото прекратяване, така и по отношение на произхода, осиновяването, отношенията между родители и деца, издръжката, настойничеството и попечителството.

Безспорно най-радикална е промяната в правната уредба на имуществените отношения между съпрузите. На първо място, въвежда се нов диспозитивен имуществено-брачен режим. За първи път се установява възможност на избор на съпрузите измежду трите предвидени в закона режими на имуществените отношения – законов режим на общност, законов режим на разделност и договорен режим.

Изборът съпрузите могат да направят както преди сключването на брака, така и по време на брака въз основа на тяхната действителна обща воля и по принцип без никакви ограничения.

Трябва да се отбележи обаче, че основен измежду трите режима е законовият режим на общност. Този принцип не е изрично закрепен, но може да бъде подкрепен с няколко аргумента.

На първо място, законовият режим на общност е единствен за определена категория лица, стъпили в брак. Такива са непълнолетните и ограничено запретените. Те не могат да избират измежду другите режими, когато встъпват в брак, а за тях ще се прилага законо-

*Статията е въз основа на доклад, изнесен от Красимир Димитров на Национален семинар на Нотариалната камара, проведен на 25–27 септември 2009 г. в гр. Варна.

вият режим на общност до момента на отпадане на запрещението или навършване на пълнолетие.

На второ място, законовият режим на общност се прилага, когато встъпващите в брак не са избрали друг режим. Това общо правило е установено в чл. 18, ал. 2 от Семейния кодекс.

На трето място, след влизане в сила на новия Семейен кодекс законовият режим на общност ще се прилага за съпрузите от заварените бракове. Те могат да изберат режим на разделност или да сключат брачен договор и да променят това положение, но ако не сторят нищо, имуществените отношения ще се уреждат според режима на общност.

И най-накрая, чл. 38, ал. 4 от Семейния кодекс предвижда, че за неуредените с брачния договор имуществени отношения се прилага законовият режим на общност.

Въз основа на всичко това можем да кажем, че законът придава на законовия режим на общност общ, субсидиарен характер.

3. Избор на имуществен режим

Имуществен режим може да се избира както преди встъпване в брак, така и след сключването на брака.

Желаещите за встъпят в брак избират своя имуществен режим в обща декларация в писмена форма с нотариална заверка на подписите им. Законът не установява изисквания относно съдържанието на тази декларация, поради което можем да приемем, че минималното, което е необходимо да има в нея, са имената на желаещите да встъпят в брак, ЕГН, чрез които се идентифицират, и избраният от тях режим на имуществените отношения за след сключване на брака.

Практическото значение на тази декларация ще бъде най-вече в случаите, когато бъде избран режим на разделност, но смятам, че няма пречка декларация да се удостоверява и при избран режим на общност, независимо че той се прилага по силата на закона.

Когато желаещите да встъпят в брак са избрали договорен режим и са сключили брачен договор, нотариусът им издава удостоверение за това. Чл. 9, ал. 2 СК изчерпателно определя съдържанието на това удостоверение. В него се включва датата на договора и регистрационният му номер, както и номерът, под който нотариусът е вписан в Нотариалната камара и района

му на действие.

Общата декларация и удостоверението се представят преди сключването на брака на длъжностното лице по гражданското състояние. Избраният имуществен режим се отразява в акта за сключване на граждански брак. Това също е ново правило, тъй като никога досега такова обстоятелство не се е вписвало в акта за брак. Длъжностното лице по гражданското състояние до края на следващия работен ден изпраща уведомление до териториалното звено на Агенцията по вписванията по седалището на съответния окръжен съд, в района на който се намира общината. В това уведомление се съдържат определените обстоятелства относно встъпилите в брак и избрания от тях имуществен режим. Брачните договори, както и приложимият законов режим се регистрират в Централен електронен регистър към Агенцията по вписванията. Чл. 20 СК съдържа общо правило, установено в защита на третите лица, че когато при сделка между единия или двамата съпрузи с трето лице в регистъра няма вписан режим на имуществените отношения, се прилага законовият режим на общност.

По време на брака, съпрузите могат както да променят съществуващия си законов режим, така и да сключат брачен договор. Процедурата за това е аналогична с тази на встъпващите в брак. Те могат да изберат нов режим с обща декларация или да сключат брачен договор, за което нотариусът ще им издаде удостоверение. Тези документи, както и респективно съдебното решение (чл. 27, ал. 2 СК), с което прекратяват съпружеската имуществена общност по време на брака, се представят на длъжностното лице по гражданското състояние. То отбелязва промяната в акта за брак и изпраща уведомление до Агенцията по вписванията, където се отразява промяната в регистъра на имуществените отношения.

4. Законов режим на общност

Законовият режим на общност, който е основен по новия Семейен кодекс, съвпада в общи линии с досегашния режим на имуществените отношения между съпрузите. Има и някои сериозни различия.

От обектите, включени в съпружеската имуществена общност, остават вещните права, придобити по време на брака, придобити в резултат на съвместен принос, но отпадат

паричните влогове (чл. 21, ал. 1 СК). Запазват се формите на съвместния принос – влагане на средства, труд, грижи за децата и работа в домакинството, както и презумпцията за него. Новост е правилото, че иск за значително по-голям принос може да се предяви от съпруг по време на брака, както и от наследник на съпруг (чл. 21, ал. 4 СК).

Запазват се общите правила относно личното имущество, като изрично чл. 22, ал. 3 от Семейния кодекс обявява за лични вещните права, придобити от съпруг едноличен търговец по време на брака за упражняване на търговската му дейност и включени в неговото предприятие. Такова правило липсваше в стария Семейен кодекс, но е в пълно съответствие със съществуващата съдебна практика.

Действията на управление и разпореждане с общото имущество са аналогични с правилата на стария Семейен кодекс. Нов момент е въвеждането на краен срок за оспорване по исков ред на разпореждането, извършено с общо имущество от единия съпруг. Искът може да се предяви в шестмесечен срок от узнаването, но не по-късно от три години от извършването на разпореждането.

Няколко нови момента има във връзка със семейното жилище. На първо място, в §1 на Допълнителните разпоредби се дава легално определение за семейно жилище – „това е жилището, което е обитавано от двамата съпрузи и техните ненавършили пълнолетие деца“. Във връзка с разпореждането, със семейно жилище – лична собственост на единия съпруг, съгласието на другия съпруг се изисква, ако двамата съпрузи нямат друго жилище – обща собственост или лична собственост на всеки един от тях. Нормата е имала за идея да въведе критерий „жилищна нужда“, но редакцията е неprecизна. Правилото е, че съгласие на съпруга не се изисква, когато той има свое лично жилище или има заедно с другия съпруг общо жилище. С други думи, разпореждането е допустимо от съпруга – титуляр на семейното жилище, когато неговият съпруг има право на собственост върху лично или общо жилище и няма жилищна нужда в този смисъл. Не е необходимо съпругът, който ще се разпорежда, да има още едно лично жилище. Във връзка с разпореждането възниква важен въпрос за нотариалното производство – как ще се докаже наличието на жилище на другия съпруг. По мое мнение,

категорично това не бива да се извършва с декларация от съпруга, който е страна по сделката. Ако той има общо жилище с другия съпруг, може да представи нотариален акт или друг документ за собственост. Когато твърди, че другият съпруг има лично жилище, това обстоятелство трябва да се докаже със справка в Имотния регистър или евентуално с документ за собственост (ако му го е предоставил), но не и с декларация, която би създавала несигурност и нестабилност.

Аналогични на досегашния кодекс са правилата относно прекратяване на съпружеската имуществена общност, дяловете на съпрузите, исковете за по-голям дял и получаване на част от личното имущество.

5. Законов режим на разделност

Това е вторият законов режим, който е аналогичен на съществуващия в българското семейно право преди 1968 г. При имуществената разделност правата, придобити от всеки от съпрузите по време на брака, са негово лично притежание. Става дума за всички права, не само за вещните такива. Когато съпруг е допринесъл по време на брака за придобитото от другия съпруг, той може да иска при прекратяване на брака по исков ред част от стойността на придобитото имущество (чл. 33, ал. 2 СК).

Режимът на имуществена разделност се установява с обща декларация в писмена форма с нотариална заверка на подписи, както когато се избира преди сключването на брак, така и след сключването на брака. За разлика от общността декларацията тук е задължителна. По отношение на трети лица режимът има действие от момента на вписване в имотния регистър (аргумент чл. 20 СК).

Специално правило е установено в чл. 35 СК, според което когато единият съпруг е предоставил на другия своя вещ за ползване, при липса на противна уговорка ползващият дължи само плодовете, които са налице към датата на писменото им поискване. Може да възникне въпросът, за какво ползване става дума. Категорично това не е вещно право на ползване, защото при него, както добре знаем, по силата на чл. 56 от Закона за собствеността ползвателят има право да придобие всички плодове, които дава вещта и не дължи никакво връщане. В случая по чл. 35 СК се касае за облигационно право, което може да бъде както възмездно,

напр. по силата на договор за наем, така и безвъзмездно (заем за послужване).

6. Договорен режим

С въвеждането на договорния режим е свързана най-радикалната промяна в имуществените отношения между съпрузите, тъй като брачният договор е един непознат досега институт на българското семейно право.

С брачния договор съпрузите могат да дерогират другите два имуществени режима, като единственото ограничение са повелителните правила на закона и добрите нрави. Те могат да сключат брачния договор както преди встъпването в брак, така и по време на брака.

– *Условия за сключване*

1. Дееспособност – чл. 37, ал. 2 предвижда, че само дееспособни лица могат да сключат брачен договор. Както вече беше споменато за лица, които са непълнолетни или ограничено запрети, ще важат правилата на законовия режим на общност

2. Лично сключване – брачния договор според чл. 39, ал. 1 от СК се сключва лично между страните. Това означава, че при него е недопустимо представителството. Не може една от страните да се представлява от пълномощник напр., а съвсем недопустимо и немислимо е законово представителство. Правилото на чл. 39, ал. 1 е императивно и всякакво нарушение ще доведе до нищожност на брачния договор. Всъщност законодателят е пренесъл относно брачния договор изискването за личното сключване на брака.

3. Форма – брачния договор е формален договор и за неговата действителност трябва да бъде спазена предвидената в закона форма – писмена с нотариална заверка на съдържанието и на подписите на страните. Тази форма е аналогична на въведената чрез ГПК за удостоверяване на пълномощни за разпореждане с вещни права върху недвижими имоти. Разликата е в това, че при брачния договор липсва думичката „едновременно“. Може да възникне въпросът какво трябва да съхранява нотариусът?

– *Оригинал или нотариално заверен препис?*

Законът изрично не предвижда това, но моето лично мнение по аналогия с ГПК е да бъде съхраняван оригинал. Аргументите са свързани не само със сигурност и стабилност, а и с евентуални необходимости от експертизи и

т.н. Вторият въпрос, който може да се постави във връзка с формата, е може ли договорът да бъде сключен във формата на нотариален акт, особено когато с него се прехвърлят вещни права върху недвижими имоти. По мое мнение в случая следва да се спазва предвидената от СК специална форма като условие за действителност на договора и макар че формата нотариален акт е по-тежка, а и според съществуващата съдебна практика в други случаи (напр. при доброволна делба под формата на нотариален акт) е допустима, нарушаването ѝ при брачния договор би довело до нищожност.

4. Местна компетентност – местната компетентност е условие за действителност на брачния договор и на производството по неговото удостоверяване, когато с него се прехвърля право на собственост или се учредява или прехвърля друго вещно право върху недвижим имот. В този случай местно компетентен е нотариусът по местонахождение на имота. Нещо повече, чл. 39, ал. 2 предвижда, когато имотът – предмет на договора, се намира в районите на действие на различни нотариуси, нотариалното удостоверяване се извършва в един от тези райони по избор на страните. В тези случаи договорът има и прехвърлително действие и подлежи на вписване в имотния регистър.

Когато брачния договор няма прехвърлително действие, компетентен да извърши удостоверяването е всеки един нотариус.

Действието на договора се поражда от момента на сключване на брака, когато е сключен между встъпващи в брак. Когато е сключен по време на брака, той може да породи действие от деня на сключване на договора или от друга дата, определена в него. При всички случаи с договора не могат да се засягат права, придобити от трети лица преди сключването му.

Брачния договор може да бъде изменян напълно свободно по време на брака. Семейният кодекс не предвижда никакви ограничения по отношение на този въпрос за разлика от други законодателства, които предвиждат срокове за неизменимост, напр. 3 години, 5 години и т.н.

Единствено мислимо е самите съпрузи в договора да предвидят определен срок, но това, разбира се, обвързва само тях и не е пречка да се прекрати брачния договор.

В чл. 42, ал. 1 са уредени основанията за

прекратяване и разваляне на брачния договор. Те са взаимно съгласие на страните, иск на единия съпруг при съществена промяна в обстоятелствата, прекратяване на брака и разваляне по съдебен ред по чл. 87, ал. 1 ЗЗД.

– Действие на нотариуса при удостоверяване на брачен договор

Искам да обърна внимание на производството по удостоверяване и различията, които съществуват при хипотезата, когато брачен договор се сключва от встъпващи в брак, и хипотезата, когато се сключва от съпрузи.

И в двата случая страните могат да се обърнат към нотариуса с молба да изготви проект за брачен договор. Това право нотариусът има на основание чл. 22 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност и според мен е съвсем естествено страните да потърсят такова съдействие, каквато е и практиката в европейските страни. Разбира се, няма пречка те да се обърнат и към адвокат и да представят на нотариуса проект за брачен договор.

Когато договорът се сключва от встъпващи в брак, нотариусът най-напред извършва проверката – дали е компетентен да извърши удостоверяването. В тази проверка е необходимо да констатира, че не се намира в особени отношения със страните, че е местно компетентен (когато договорът има прехвърлително действие) и че искането не противоречи на закона. След проверката на самоличност и дееспособност при всички случаи нотариусът трябва да провери съдържанието на проекта за брачен договор. Тук специално внимание обръщам на двете императивни забрани относно съдържанието по чл. 38, ал. 2 и чл. 38, ал. 3 на СК. Не е допустима уговорка предбрачно имущество на една от страните да стане съпругеска имуществена общност и брачният договор не може да съдържа разпореждания за случаи на смърт, с изключение на разпореждания относно дяловете на съпрузите при прекратяване на уговорената съпругеска имуществена общност. След проверката за спазване на особените изисквания на закона той извършва последователно нотариалното удостоверяване на подпис и съдържание и издава удостоверение на страните за сключения брачен договор.

Сключеният брачен договор преди брака няма правно действие. За да възникне такава, е необходимо сключването на брак. Ако брачният договор подлежи на вписване, той се

представя за вписване при получаване на удостоверение за сключен граждански брак (чл. 25, ал. 4 ЗННД). Във връзка с тази разпоредба се поставят два специфични въпроса. Кой представя на нотариуса удостоверението за сключен граждански брак и за кого възниква задължението да представи за вписване брачния договор в Службата по вписванията. Трябва да приемем, че на първия въпрос отговорът е – съпрузите, защото те имат правен интерес. Длъжностното лице по гражданското състояние няма нормативно задължение да информира нотариуса за това, че пред него е сключен граждански брак. Удостоверението за сключен граждански брак се издава на съпрузите и те трябва да го представят на нотариуса. Задължението за вписване на брачния договор в Имотния регистър е категорично и безспорно за нотариуса. Чл. 25, ал. 4 задължава нотариуса да представи подлежащите на вписване актове в Службата по вписванията в деня на тяхното извършване. Брачният договор, в случаите по чл. 39, ал. 3 от Семейния кодекс, се представя за вписване като изключение не в деня на нотариалното удостоверяване, а след получаването на удостоверението за сключен граждански брак. В този случай брачният договор се подрежда в книгата, образувана от нотариалните и другите актове и документи, които подлежат на вписване (чл. 28а, ал. 1, т. 4 ЗННД).

Съществува и друг интересен въпрос – може ли да се удостоверява преди сключването на брак втори брачен договор от едно лице, което има предходен, но с друго лице. Отговорът на този въпрос е положителен, не можем да говорим за някакво противоречие с морала, нито пък е налице законова забрана за това. Важно е, че действие ще породи този брачен договор между страните по които бъде сключен граждански договор.

Когато брачен договор се сключва между съпрузи, нотариусът също извършва съответните проверки и след удостоверяването издава удостоверения за сключения брачен договор с оглед необходимостта от вписването му в регистъра на имуществените отношения. В този случай обаче, ако договорът има прехвърлително действие, той е длъжен да го представи в Службата по вписванията в деня на нотариалното удостоверяване.

7. Съдържание на брачния договор

В чл. 38 от СК е уредено съдържанието на брачния договор. Изброяването на отделните елементи не е изчерпателно, тъй като в т. 8 е предвидено, че брачният договор може да съдържа и уговорки относно други имуществени отношения, доколкото това не противоречи на разпоредбите на СК. Кои са най-важните правила и как би изглеждала една примерна структура на брачния договор?

На първо място, брачният договор по българското семейно право може да съдържа уговорки само относно имуществени отношения между съпрузите. Клаузи, отнасящи се до личните отношения, ако са включени в брачния договор, ще бъдат недействителни. Това правило е типично за страните от континенталните правни системи и то кореспондира с основната цел на брачния договор – да уреди имуществените отношения между съпрузите. В страните от англо-американската правна система се допуска на общо основание включването на уговорки относно личните отношения, включително и последици при неизпълнение на такива формулирани от брачния договор задължения.

На второ място, СК постановява императивно две забрани относно съдържанието на брачния договор. Първо, брачният договор не може да съдържа уговорка предбрачно имущество на една от страните да стане съпружеска имуществена общност и второ, брачният договор не може да съдържа разпореждания за случаи на смърт. От втората забрана има едно изключение – допустимо е в брачния договор да има разпореждане относно дяловете на съпрузите при прекратяване на уговорена съпружеска имуществена общност.

Следващ важен принцип е, че имуществените отношения на съпрузите в брачния договор могат да бъдат уредени чрез препращане към някои от законовите режими. Нормата не би трябвало да се тълкува буквално, защото тогава брачният договор не би имал смисъл. Става дума за определени имуществени отношения, за които съпрузите могат например да се уговорят, че ще се прилагат правилата на общността, а за други – правилата за разделност. Формулировката в този смисъл замества изричното изписване на тези правила в брачния договор.

На последно място, важен принцип е установен в ал. 4 на чл. 38, според който за всичко

неуредено с брачния договор се прилага законният режим на общност.

Брачният договор не може да бъде направен по еталон или образец, не можем да говорим за типов брачен договор. Това е така, защото всяко семейство има свои особености както относно притежаваните имущества, така и относно общото им съгласие за организиране на брачния живот и действителната им воля. Отделните точки в чл. 38 СК биха могли да послужат за отделни части или раздели на брачния договор, като някои от уговорките не е задължително да присъстват.

При съставянето на брачен договор най-напред би трябвало да се започне с точка втора – правата на страните върху притежаваното от тях имущество преди брака. Какво би могло да се включи тук?

Най-напред, страните биха могли да декларират притежаваното от тях предбрачно имущество и да бъде съставен на тази основа своеобразен опис, разбира се, те могат да се споразумеят, че такъв опис няма да се прави.

На следващо място, възможно е с една обща уговорка, че всяко имущество, притежавано от съпрузите преди брака, си остава лично на съпруга-титуляр, въпросът да бъде уреден.

Третата възможност е с брачния договор съпрузите да си прехвърлят вещни права или да учредят такива изцяло или отчасти. Напр. възможно е единият съпруг да прехвърли определена вещ или определена идеална част от нея на другия съпруг с дарствено намерение. Няма пречка да има и взаимно прехвърляне или дори замяна на предбрачни имущества. Всичко това е предоставено на волята на страните.

Втората част е централна в целия брачен договор и поради нейното важно значение чл. 38 е посочил на първо място – правата на страните върху имуществото, което се придобива по време на брака. Възможностите за уговорки тук са многообразни. Най-елементарната е да се препрати към определен имуществен режим – на общност или на разделност. Възможно е препращането да е още по-конкретно – напр. че недвижимите вещи, които представляват сграда или част от сграда, ще бъдат в режим на общност, а пък другите недвижими вещи – поземлени имоти, ще бъдат в режим на разделност. Възможно е придобивният способ да е критерий за това дали да бъдат общи вещите, лични или съсобствени и т.н.

Следващият раздел от съдържанието на брачния договор включва уговорките относно начините на управление и разпореждане с имуществото, включително и със семейното жилище. Тук също съществуват няколко варианта. Възможно е да се възприемат някои от правилата на другите законови режими, но може да се уговори и различно, напр. че единият съпруг ще извършва всички действия на разпорежданя или че разпореждането със семейното жилище ще се извършва, когато е лична собственост, без съгласие на другия съпруг и т.н. Може съпрузите да се уговорят, че ще има управител на общите или съсобствените вещи или да изберат общ пълномощник, който ще извършва действия на разпореждане вместо тях и т.н.

На четвърто място, в брачния договор е възможно да има уговорки относно участие на страните в разходите и задълженията. Те могат да се уговорят, че те ще се поемат от тях съразмерно с възможностите им или по някакъв друг, изрично предвиден начин – напр. единият съпруг ще поеме 1/3, а другият – 2/3 от разходите. Допустими са и още по-конкретни уговорки – напр. че единият ще поеме разходите за поддържането на общата къща, а другият ще заплаща дължимите сметки за ток и вода и т.н. Това, разбира се, едва ли ще се среща често в практиката. Интересен е въпросът, могат ли съпрузите в брачния договор да уговорят, че за задължения, поети за текущите нужди на

семејството, няма да отговарят солидарно. Смятам, че такава уговорка е недопустима, защото правилото, установено в чл. 32, ал. 2 и чл. 36, ал. 2 е в интерес на третите лица и не може да бъде дерогирано.

Следващата група въпроси са свързани с имуществените последици от развода. Възможно е, разбира се, такава част изобщо да не съществува в брачния договор, но в други случаи могат да бъдат уредени и много подробно. При евентуален развод по исков ред съдът няма да се произнася по тези въпроси след като е налице брачен договор (чл. 58 СК), а при развод по взаимно съгласие това на практика е едно готово споразумение освен въпросите, свързани с децата.

В брачния договор могат да се уредят и имуществени отношения, свързани с издръжката. Докато издръжката между съпрузите по време на брака и развода е характерна и за другите правни системи, своеобразна особеност на българското семейно право е издръжката на децата от брака. Това е единственият изрично предвиден въпрос, който може да се уреди с брачен договор и не е свързан с имуществени отношения между съпрузите.

Както вече беше споменато, съпрузите могат с брачния договор да уредят и други имуществени отношения, изхождайки от своето взаимно желание и взаимно разбирателство.

Красимир Димитров

На основание чл. 55, ал. 2 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност Съветът на нотариусите на Нотариалната камара на Република България свиква на 30 и 31 януари 2010 г. редовно Общо събрание със следния дневен ред:

1. Отчет на Съвета на нотариусите, Контролния съвет и Дисциплинарната комисия за периода януари – декември 2009 г.;
2. Избор на нови членове на органите на Нотариалната камара;
3. Обсъждане на предложение за размера на застрахователната сума по чл. 30 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност;
4. Обсъждане и определяне размера на задължителните въстпителни, годишни и допълнителни вноски на нотариусите;
5. Обсъждане и приемане на бюджета на Нотариалната камара за 2010 г.;
6. Разни.

Редовното Общо събрание на Нотариалната камара ще се проведе на 30 и 31 януари 2010 г. в зала 6 на Националния дворец на културата от 10 ч., като регистрацията ще започне в 8.30 ч.

НОВАТА ВЕРСИЯ НА **СИЕЛА**

@ ciela® 5.0

Повече възможности!

По-бързо търсене!

По-добри функционалности!

На атрактивни цени!

Сиела софт енд павлишинг АД • София 1463, бул.П.Евтимий 80 • тел.: (02) 954 10 30 • www.ciela.net

ЛИТЕРАТУРЕН РЕГИСТЪР

ШОФЬОРСКАТА КНИЖКА

Владимир Петров

Една италианска детска писателка в богато илюстрирана, голям формат книжка разказва в стихове поучителната история за надбягването между заека и таралежа.

Тези книжки не се четат вече, а ако се четат, поуките, които се съдържат в тях, не се изпълзват.

Тогава, в петдесетте години на миналия век, когато социализмът още не познаваше телевизията, а компютърът беше научна фантастика, книгите и радиото, които семейства го имаха, бяха единствените домашни занимания – особено във вечерните часове, когато семейството се прибира у дома. Тогава се четеше много. Това компенсираше затворения за широкия свят кръгозор, който чрез книгите ни пренасяше в непознати и често забранени светове, обогатяваше душите, насищаше с красота сънищата ни, формираше мечти, които макар и късно, за много от моето поколение се сбъднаха.

Заекът е пощальонът на селото, който тренирал и непрекъснато увеличавал бързината на своето бягане. Възгордял се от своите резултати, той по някакъв повод се беше отнесъл презрително към таралежа, който, милият, е известно, че не е от най-бързите животни в животинското царство. Спорът не си спомням дали не беше избухнал в селската кръчма, където под ободряващата подкрепа на други животни, които си прият пиетието в кръчмата, заекът отново беше докачил на чест таралежа за неговото бавно ходене, с което пречел на такива като Заю-Баю да бягат и развиват бързина по пистите на горските и селските пътеки.

Жестоко обиден, таралежът го предизвиква да се състезават и Заю, под настояванията на останалите животни в кръчмата, приема да се състезава. Състезанието е широко разгласено из селото и се очаква от животните с голям интерес и усмивки, като знаят бързината на състезателите и особено на единия от тях.

Не се съмнявах кой ще победи в състезанието. Високомерният заек трябваше да получи достоен урок. Смирената скромност на почтения гражданин на горското село – Ежко-Бежко, трябваше да бъде възнаградена. Без този резултат поуката на разказа нямаше да

достигне до децата, на които състезание по бягане между заек и таралеж изглежда нещо неразбираемо по своята абсурдност.

Така и става. Заекът бяга по маршрута на състезанието, Ежко-Бежко по кратките отсечки, като съкращава голяма част от състезателното трасе.

Накрая на финала първи пристига таралежът, аплодиран за „бързината“ на неговото бягане от жителите на цялото село. А Заю финишира победен, засрамен от постъпката си и високомерното си поведение.

И поуката, която авторката извежда за пример на децата, ще цитирам по памет:

*„Защото знае се,
додето разумът царува на земята,
умът е побеждавал, не краката!“*

Сещал съм се за тази поука от детските ми години и тя много пъти ми е помагала с мъдрия си съвет.

В ранните си юношески години много обичах автомобилите и мечтаех да имам собствен. Това беше много трудно изпълнимо желание. Адвокатската заплата на баща ми в онези години беше мизерна – 67 лева. Спомням си тази цифра поради болката по повод на лятна ваканция в пионерски лагер на сестра ми, която се е отпечата в ума ми. Тя трябваше да представи служебна бележка от адвокатската консултация на татко, за заплатата, която получава. Като истински аристократ, който стои над тези дребни житейски несгоди, той даде служебната бележка на сестра ми, като прибави само две думи – „това е“!

В махалата единствен лек автомобил имаше един татков клиент – доктор Мичев. Това беше ДКВ – германска кола, предвоенно производство с гумиран брезентов покрив, двутактова и маломощна. Редките излизания на доктор Мичев с колата беше повод за събиране на цялата махала, за да наблюдава това зрелище. Докторът не беше опитен, форсираше напразно колата, опитваше се да я подкара на ръчна спирачка. Тя обвиняше в гъсти облаци отработен пушек махалата, чудеше се как да угоди на насръчния си стопанин, но когато най-сетне той съумяваше бавно и внимателно да я подка-

ра, тя изглеждаше така елегантно грациозна, че от сърце си пожелавах да я притежавам. Доктор Мичев след няколко години я продаде и аз имах чувството, че от махалата си отиде скъпо и обичано същество.

После братът на доктора, който беше посланик на България в Куба, му подари едно истинско бижу – „Форд Стандарт“, умалено подобие на по-късните „Фиат-124“ и „Жигули“. Синя, съвършено нова, извадена като от кутия, тя се подложи на неумелите шофьорски мъчения на доктора, който се чудеше какви странни манипулации да прави с няколкото нейни органи за управление.

Гледам един хубав есенен следобед как докторът се мъчи да подкара колата едновременно назад и напред и се чуди защо тази великолепно и иначе послушна английска кола не му се подчинява. Споделям с татко, колко несправедлив е светът – този, на който му отива такава кола, гледа и се облизва с желание да я притежава, а докторът, възрастен човек, се чуди как да я повреди и счупи със своите неумели действия.

Татко ми отговори с думи, които съм запомнил за цял живот и които още от детските ми години са прогонили завистта от характера ми, ако изобщо съм я имал – „Кон язди не кому приляга, а който си го има“. От тогава, та до днес, когато самият съм на годините на доктора, а може би и по-възрастен, никога не са ме терзали чувства, защо някой има и дали му приляга да го има.

След казармата започнах работа в тогавашния слабопотоков завод „Климент Ворошилов“ като плановик четвърта степен. Изготвих до края на всяка година справка за наличието на материали и части в завода, много от които бяха залежали, заради лошото планиране и нередовни доставки, което налагаше презапасяването.

Записах се и на курс за професионален шофьор. Теория ми преподаваше един висок, едър и красив мъж, по фамилия Недялков, а практика по управление на автомобила – пълната физическа противоположност на Недялков, който и за инструкторите, и за курсантите се наричаше с поетическото съчетание от думи – „бай Ставри тарабата“.

По теория бях най-силният курсист. В практиката бях неопитен и трудно напредвах. Бай Ставри пъшкаше и се чудеше как да изкараме часа по кормуване, без да се движим или ако се движим, да бъде по пусти улици, по които нито

има съпътстващо, нито насрещно движение. Любима фраза на бай Ставри беше – „Глей са Владо, насреща клепа трамвай и е опасно. Я спри да ни отmine и пак ще караш“.

Групата курсисти бяха монтьори по различни гаражи. Неколцина бяха от правителствения гараж и имаха опит с маневрирането на колите. Те фучаха с „Молотовката“ по улиците на София, а бай Ставри дремеше спокойно в кабината, без да го е страх.

Наближаваше изпитът и Недялков откровено споделяше опасенията си, че теорията ще взема, но с практиката няма да се справя. Съкурсистите ме бяха взели на мезе. Викаха ми да си седя плановик. Да почна уроците с детско камионче и постепенно след десетина години да се опитам да карам нормален камион. Бай Ставри се усмихваше подло, съгласяваше се с техните будалкания и ме успокояваше „Глей са Владо – ще стане, не бързай, има време!“

Съзнавах, че кормуването ми липсва, затова не се сърдех за майтапите. Философията на бай Ставри престана да ми се струва толкова лоша. – Ще стане! Кога? Има време!

Махалата знаеше, че ми предстои изпит за вземане на шофьорска книжка и разделена на групи се беше хванала на бас, дали ще изкарам. Групата на неверниците в моя успех се оглавяваше от един симпатичен коремлия и добродушен семкар Крум Минчев – Шишко, който когато станеше нужда, биеше много тежко. Всички в махалата му имаха уважение заради силата, а аз – заради мекия му и дружелюбен характер. Към мен той имаше особено добро чувство, може би поласкан, че по-малък, значително по-млад човек, студент по право, син на известен софийски адвокат, му засвидетелства искреното си уважение. Щом се видим на раздумка, както по онова време се събираха съмахленците, седнали на тротоара или на пейка пред някоя от къщите, и той започваше да се самонавива, че от първи път няма да взема книжка и той се е хванал на бас за това.

При една от тези кандърми Шишко ми даде много важно и ценно сведение:

– Как си представяш да вземеш изпита от първия път при инспектора Сулев? Знаеш ли какъв звяр е той? Аз съм проучил, той ще ви изпитва. Мене, за книжката за мотор, ме е късал шест пъти! На бас съм се хванал за тебе... Няма да изкараш!

Смеех се. Мълчах и тайно се надявах бай Ста-

ври, курсистите и Шишко да не се окажат прави.

Един ден случайно споменах пред един от инструкторите, че ще ни изпитва инспекторът Сулев и че са ми казали колко страшен бил. Инструкторът потвърди и после каза нещо, което веднага оцених като изключително важно:

– Сега пък е станал невъзможен. Предстои му да се пенсионира и иска да го возиш, все едно че лазиш. Двайсет-трийсет километра – не повече. Страх го е да не се случи нещо, та да не доживее пенсията...

Доиде и самият изпит. На теория изкарах отличен. Сулев, докато обяснявах устройството и действието на карбуратора на „Молотовката“, усмихнато кимаше с глава за съгласие и не обръщаше внимание на уклончивите уговорки на инструктора Неделков, че теорията ми е много добра, но имам проблеми с практиката.

„Молотовката“, с която ни изпитвах, беше с наполовина покрита каросерия. Под ламаринения покрив на камиона, върху застопорени към пода на каросерията пейки, сядаха курсистите и двамата инструктори. За изпита курсистите се качваха един по един в кабината, където ги очакваше инспекторът Сулев. После те се връщаха обратно отзад, в очакване да приключи и последният курсист, след което Сулев ще обяви резултатите. Кой по-бързо, кой по-бавно, Сулев ги качваше един по един отзад. Всички те караха много бързо, освен че правеха и недопустими според теорията грешки – спираха пред сгради на посолства, шофираха върху трамвайните релси, уверени в уменията си, не се оглеждаха в огледалата за обратно виждане, изпреварваха без да се оглеждат и да подадат мигач.

Доиде и моят ред. Камионът спря на площада около църквата „Александър Невски“, където някога имаше обществена тоалетна, и Сулев спря, за да се разгъпче и облекчи. Аз бях вече зад волана, тръпнещ от притеснение. Сулев доиде, намести се удобно и ме попита дали знам как да го возя.

Отговорих така, както бях събрал информацията – „Зная – бавно, не повече от 20–30 километра“. На което той отговори веднага. – „Така. Ти ще изкараш!“

В указанията за провеждане на изпита по кормуване се предвиждаше показване на умения да превключиш всички скорости от първа

до четвърта и обратно. Сулев ме накара да тръгна на първа скорост. После каза да превключи на втора и след като обиколихме около църквата някъде около 50–100 метра, ми каза да спра – „За да не сбъркаш“ – дружески ми намигна той.

Горе ме чакаха с усмивки. Те бяха сигурни, че съм скъсан. Неделков беше увесил нос, а бай Ставри бършеше носа си с опакото на мазния си каскет и обясняваше, че си знаел и ме бил предупредил. Мълчах в очакване на изненадата. Спокоен гледах как „Молотовката“ летеше по улиците, а Сулев ги качваше един по един в каросерията, под ламаринения покрив.

Спряхме пред улица „Будапеща“, където се намираше сградата на КАТ. Слязохме от камиона и заедно с инструкторите наобиколихме Сулев. Не мога да опиша какво се случи. Изброява имена и кратко отбелязва „неизкарал“. Някъде към средата на списъка прочете моето име, обяви „изкарал“ и после до края на списъка продължи с „неизкарал“. Прибра списъка, каза едно „довиждане“, на което аз отговорих с искрено удоволствие, и най-безцеремонно си замина.

Посърналата група не знаеше какво да прави. Инструкторите също изглеждаха ошашавени от резултата. Никой не се разотиваше.

Тогава доиде моят миг. Усмихнат до ушите, аз не съдържах радостта си и няколко пъти повторих една и съща фраза – „плановик, а, плановик“... Не дочаках да видя разбраха ли какво исках да им кажа. Тръгнах си полека за махалата да съобщя добрата новина на майка и татко.

Шофьорската книжка взех с чувство, с каквото съм вземал всичките си дипломи – с гордост и чувство на заслужено показан интелектуален резултат.

След известно време в махалата ме срещна Шишко.

– Заради тебе загубих 150 лева на бас. Не ми е мъчно. Да съм мислил. Знаем те, че си умно момче, а се хващам на бас срещу тебе. Да ти е честито! Сигурно си много добър. Сулев не дава книжка току така.

Благодарих му, но не му казах поуката от детската книжка. Нямах да ме разбере.